Niedersachsen

Dolny Śląsk

SCHLESIEN ŚLĄSK

KULTURPREIS SCHLESIEN DES LANDES NIEDERSACHSEN 2022

NAGRODA KULTURALNA ŚLĄSKA KRAJU ZWIĄZKOWEGO DOLNEJ SAKSONII 2022

Stiftung
Niedersachsen

Mit freundlicher Unterstützung durch die Stiftung Niedersachsen
Przy życzliwym wsparciu ze strony Fundacji Dolnej Saksonii

KULTURPREIS SCHLESIEN DES LANDES NIEDERSACHSEN

2022

Verleihung durch den Niedersächsischen Minister für Inneres und Sport sowie den Vizemarschall der Woiwodschaft Niederschlesien am 24. September 2022 im Oldenburgischen Staatstheater

NAGRODA KULTURALNA ŚLĄSKA KRAJU ZWIĄZKOWEGO DOLNEJ SAKSONII

2022

Wręczenie przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Sportu Dolnej Saksonii oraz Wicemarszałka Województwa Dolnośląskiego 24 września 2022 r. w Oldenburskim Teatrze Państwowym

Boris Pistorius

Niedersächsischer Minister für Inneres und Sport und Vorsitzender der Jury Kulturpreis Schlesien
Dolnosaksoński Minister Spraw Wewnętrznych i Sportu, przewodniczący Jury Nagrody Kulturalnej Śląska

Sehr geehrte Damen und Herren,

ich darf Sie herzlich zur Verleihung des 46. Kulturpreises Schlesien in Oldenburg begrüßen.

Die diesjährige Preisverleihung steht, wie so vieles in diesen Tagen, im Schatten des völkerrechtswidrigen, verbrecherischen Angriffskriegs Putins auf die Ukraine. Unzählige Menschen haben bereits ihre Heimat und Angehörige und Freunde verloren. Viele haben Schutz in Polen und in Deutschland gefunden.

Jede und jeder von Vertreibung Betroffene erlebt diese Entwurzelung auf ganz individuelle Art und Weise. Eines aber haben alle Vertriebenen gemein: Diese Erfahrungen prägen ein Leben lang und wirken bis in die folgenden Generationen fort. Niedersachsen steht, nicht zuletzt auf Grund seiner eigenen Geschichte, bereit, den Menschen aus der Ukraine zu helfen.

Viele vertriebene Schlesierinnen und Schlesier haben nach dem Zweiten Weltkrieg in Niedersachsen eine neue Heimat gefunden – ohne ihre Heimat Schlesien jemals zu vergessen. Sie sind ein elementarer Teil unseres heutigen Bundeslandes geworden. Mit dem Kulturpreis Schlesien haben wir seit über vier Jahrzehnten eine Plattform, die diese Verbindung nicht nur symbolisch würdigt, sondern nachhaltig stärkt.

Ich danke den diesjährigen Preisträgerinnen und darüber hinaus allen Menschen, die mit ihrem Schaffen und ihrem Einsatz Brücken zwischen Niedersachsen und Schlesien, zwischen Deutschland und Polen gebaut haben!

Szanowni Państwo!

Witam serdecznie w Oldenburgu na 46. Gali Wręczenia Nagrody Kulturalnej Śląska.

Tegoroczna ceremonia wręczenia nagród jest, jak wiele innych aktualnych wydarzeń, przyćmiona zbrodniczą, łamiącą prawo międzynarodowe, wojną zaczepną Putina przeciw Ukrainie. Liczni stracili już swoją ojczyznę, swoich krewnych i przyjaciół. Wielu znalazło schronienie w Polsce i Niemczech.

Osoby dotknięte losem wysiedlenia doświadczają tego wykorzenienia w bardzo indywidualny sposób. Jednak wszystkie osoby wysiedlone łączy jedno: doświadczenia te kładą się cieniem na całe życie i dotykają kolejne pokolenia. Dolna Saksonia jest gotowa pomóc osobom z Ukrainy, nie tylko ze względu na własną historię.

Wielu wypędzonych Ślązaków i Ślązaczek znalazło po II wojnie światowej nową ojczyznę w Dolnej Saksonii – nie zapominając jednak nigdy o swojej śląskiej ojczyźnie. Są oni elementarną częścią naszego dzisiejszego państwa federalnego. Dzięki Nagrodzie Kulturalnej Śląska od ponad czterech dekad mamy forum spotkań, gdzie nie tylko symbolicznie honorujemy to powiązanie, ale trwale go wzmacniamy.

Dziękuję tegorocznym laureatkom oraz wszystkim tym, którzy swoją pracą i zaangażowaniem budują mosty między Dolną Saksonią a Śląskiem, między Niemcami a Polską!

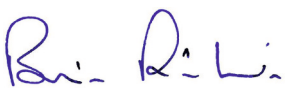

Boris Pistorius
Niedersächsischer Minister für Inneres und Sport und Vorsitzender der Jury Kulturpreis Schlesien | Dolnosaksoński Minister Spraw Wewnętrznych i Sportu, przewodniczący Jury Nagrody Kulturalnej Śląska

Niedersachsen

Krzysztof Maj

Mitglied des Vorstandes der Woiwodschaft Niederschlesien
Członek Zarządu Województwa Dolnośląskiego

Szanowni Państwo!

Po długich miesiącach pandemii wspólne spotkania ogromnie cieszą. To wielka radość, że możemy gościć w Oldenburgu podczas święta, jakim niewątpliwie jest Gala Wręczenia Nagrody Kulturalnej Śląska 2022.

Dzisiaj Europa stoi w obliczu nowych wyzwań. Wydarzenia ostatnich miesięcy pokazały, jak ważne są dobre relacje międzynarodowe, a w szczególności relacje pomiędzy sąsiadami. Wierzę, że kultura potrafi łączyć i łagodzić wszelkie spory. Nagrodzeni artyści swoim talentem poruszają serca oraz skłaniają do refleksji na temat dialogu i pojednania. Chcemy im pogratulować, a także podziękować za ich pracę.

Choć czasy są niepewne, naznaczone wieloma kryzysami, gdy tak wiele może nas dzielić, wierzę, że właśnie kultura nas zjednoczy. Ta nagroda jest nie tylko wyróżnieniem za wybitne osiągnięcia. To również wspaniały symbol udanej współpracy międzynarodowej oraz żywy dowód na to, że język kultury jest uniwersalny i zbliża nas do siebie.

Laureaci Nagrody Kulturalnej Śląska zapisują się dzisiaj na kartach historii i już na zawsze ich dzieła będą stanowić nasze dziedzictwo oraz symbol dobrych sąsiedzkich relacji między naszymi narodami.

Sehr geehrte Damen und Herren,

nach langen Monaten der Pandemie sind gemeinsame Begegnungen besonders erfreulich. Es ist eine große Freude, bei den Feierlichkeiten zur Verleihung des Kulturpreises Schlesien 2022 in Oldenburg Gast zu sein.

Heute steht Europa vor neuen Herausforderungen. Die Ereignisse der letzten Monate haben gezeigt, wie wichtig gute internationale Beziehungen sind, insbesondere die Beziehungen zwischen Nachbarländern. Ich bin davon überzeugt, dass Kultur Menschen zusammenbringen und jegliche Konflikte entschärfen kann. Die preisgekrönten Künstlerinnen berühren unsere Herzen und regen zum Nachdenken über Dialog und Versöhnung an. Wir möchten sie beglückwünschen und ihnen für ihre Arbeit danken.

Auch wenn die Zeiten unsicher und von vielen Krisen geprägt sind, in denen uns so vieles trennen kann, glaube ich, dass es die Kultur ist, die uns vereinen wird. Diese Auszeichnung ist nicht nur eine Anerkennung für herausragende Leistungen. Sie ist auch ein großartiges Symbol für eine erfolgreiche internationale Zusammenarbeit und ein lebendiger Beweis dafür, dass die Sprache der Kultur universell ist und uns näher zusammenbringt.

Die Preisträgerinnen des Kulturpreises Schlesien gehen heute in die Geschichtsbücher ein. Ihr Wirken ist unser ewigdauerndes Erbe wie auch ein Symbol der gutnachbarlichen Beziehungen zwischen unseren Völkern.

Dolny Śląsk

Krzysztof Maj
Członek Zarządu Województwa Dolnośląskiego
Mitglied des Vorstandes der Woiwodschaft Niederschlesien

DER KULTURPREIS SCHLESIEN
NAGRODA KULTURALNA ŚLĄSKA

des Landes Niedersachsen wird seit 1977 verliehen. In Niedersachsen hatten besonders viele deutsche Schlesierinnen und Schlesier, die nach dem Zweiten Weltkrieg ihre Heimat verlassen mussten, Aufnahme gefunden und wesentlich zum Wiederaufbau des Landes beigetragen. Daher hatte die Niedersächsische Landesregierung seinerzeit diesen Preis gestiftet als Zeichen der Verbundenheit des Landes Niedersachsen mit den in der Bundesrepublik Deutschland lebenden Schlesierinnen und Schlesiern.

Mit dem Preis sollten die Leistungen solcher Kunstschaffenden gewürdigt werden, die entweder selbst aus Schlesien stammen oder deren auszuzeichnendes Werk Bezüge zu Schlesien aufweist. Gegenstand der Preisverleihung waren hervorragende Einzel- oder Gesamtleistungen auf dem Gebiet der Literatur, der bildenden Kunst und der Musik.

Seit 1991 hat sich die Niedersächsische Landesregierung, getragen von dem Gedanken der Versöhnung und Aussöhnung zwischen Deutschland und Polen, das geänderte Ziel gesetzt, mit der Verleihung des Kulturpreises Schlesien zur gemeinsamen Pflege und Weiterentwicklung des Kulturguts Schlesiens und des Kulturschaffens der Schlesierinnen und Schlesier beizutragen. Seitdem können auch polnische Künstlerinnen und Künstler, die in Schlesien wohnen, den Preis für hervorragende Leistungen auf dem Gebiet der Literatur, der bildenden Kunst und der Musik erhalten. Außerdem kann der Preis für besondere Verdienste um die Erhaltung, Weiterentwicklung und Verbreitung des Kulturguts Schlesiens vergeben werden.

Mit dieser Neuausrichtung wurde die Erwartung verbunden, dass die öffentliche Ehrung von Preisträgerinnen und Preisträgern aus Deutschland und Polen die Begegnung von Menschen ermöglicht, die durch ihre Herkunft oder ihr Schaffen der europäischen Kulturlandschaft Schlesien verbunden sind.

Der Kulturpreis Schlesien besteht aus zwei gleichwertigen Hauptpreisen, die mit je 4.000 Euro dotiert sind. Zusätzlich wurde in diesem Jahr ein Sonderpreis mit 3.000 Euro verliehen.

Kraju Związkowego Dolnej Saksonii przyznawana jest od 1977 roku. Wiele Ślązaczek i wielu Ślązaków, którzy po II wojnie światowej musieli opuścić swoją ojczyznę, przyjętych zostało w Dolnej Saksonii i wniosło znaczący wkład w odbudowę tego kraju. Dlatego dolnosaksoński rząd krajowy ufundował swego czasu tę nagrodę jako znak więzi łączącej Kraj Związkowy Dolnej Saksonii ze Ślązaczkami i Ślązakami żyjącymi w Republice Federalnej Niemiec.

Nagrodą tą honorowane były osiągnięcia twórców, pochodzących ze Śląska, lub których wyróżnione dzieła wykazują związki ze Śląskiem. Przyznawano ją za wybitne dzieła indywidualne i zbiorowe w dziedzinie literatury, sztuk plastycznych i muzyki.

Od 1991 roku rząd Dolnej Saksonii, kierując się myślą o porozumieniu i pojednaniu między Polakami i Niemcami, zmienił formułę nagrody i przyjął za cel wspieranie Nagrodą Kulturalną Śląska wspólnego pielęgnowania i rozwoju śląskiego dziedzictwa kulturowego, oraz twórczości kulturalnej Ślązaczek i Ślązaków. Od tamtej chwili nagrodę tę otrzymać mogą za wybitne osiągnięcia w dziedzinie literatury, sztuk plastycznych i muzyki również polskie artystki i polscy artyści zamieszkali na Śląsku.

Ponadto nagroda ta może być przyznana za szczególne zasługi w zakresie utrzymywania, rozwoju i krzewienia śląskiego dorobku kulturowego. Ze zmianą formuły nagrody wiązano nadzieję, iż publiczne honorowanie laureatek i laureatów z Polski i Niemiec umożliwi spotkania ludzi związanych pochodzeniem lub swoją twórczością z europejskośląskim pejzażem kulturowym.

Nagroda Kulturalna Śląska składa się z dwóch równorzędnych nagród głównych w wysokości 4.000 euro. Ponadto w tym roku przyznana została nagroda specjalna w wysokości 3.000 euro.

DIE JURY JURY

Gegen den Uhrzeigersinn:
Boris Pistorius Niedersächsischer Minister für Inneres und Sport, Vorsitzender der Jury | **Hans Jörg Neumann**, Breslau, Generalkonsul der Bundesrepublik Deutschland a.D. | **Dr. Markus Bauer**, Görlitz, Direktor Schlesisches Museum a.D. | **Prof. Michael Denhoff**, Bonn, Komponist und Cellist | **Lavinia Francke**, Hannover, Generalsekretärin der Stiftung Niedersachsen | **Prof. Dr. Lothar Hagebölling**, Braunschweig, Staatssekretär a.D. | **Prof. Dr. Dr. Jan Harasimowicz**, Breslau, Direktor des Universitätsmuseums Breslau | **Dr. Maciej Łagiewski**, Breslau, Direktor Städtisches Museum | **Klaus Peter Bachmann**, Braunschweig, Vizepräsident des Landtages a.D. | **Prof. Dr. med. Michael Pietsch**, Königswinter, Präsident des Vereins Haus Schlesien e.V. | **Ulrike Treziak**, Vertreterin der Gesellschaft für interregionalen Kulturaustausch e.V. | **Paweł Gronow,** Stellvertretender Botschafter, Botschaft der Republik Polen in Deutschland | **Krzysztof Bramorski,** Bevollmächtigter für Internationale Beziehungen des Marschalls der Woiwodschaft Niederschlesien

W kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara:
Boris Pistorius, Dolnosaksoński Minister Spraw Wewnętrznych i Sportu, przewodniczący jury | **Hans Jörg Neumann**, Wrocław, Konsul Generalny Republiki Federalnej Niemiec w st. spocz. | **Dr Markus Bauer,** Zgorzelec, dyrektor Muzeum Śląskiego w st. spocz. | **Prof. Michael Denhoff,** Bonn, kompozytor i wiolonczelista | **Lavinia Francke,** Hanower, Sekretarz Generalna Fundacji Dolnej Saksonii | **Prof. dr Lothar Hagebölling,** Brunszwik, sekretarz stanu w st. spocz. | **Prof. dr habil. Jan Harasimowicz**, Wrocław, Dyrektor Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego | **Dr Maciej Łagiewski,** Wrocław, dyrektor Muzeum Miejskiego Wrocławia | **Klaus Peter Bachmann,** Brunszwik, wiceprezydent Landtagu w st. spocz. | **Prof. dr med. Michael Pietsch,** Königswinter, prezes Stowarzyszenia Dom Śląski st.z. | **Ulrike Treziak,** przedstawicielka Międzyregionalnego Stowarzyszenia Wymiany Kulturalnej | **Paweł Gronow,** Zastępca Kierownika Placówki, Ambasada RP w Niemczech | **Krzysztof Bramorski,** Pełnomocnik Marszałka Województwa Dolnośląskiego ds. Kontaktów Międzynarodowych

Nationales Musikforum Breslau 2016; Foto: Łukasz Rajchert

Narodowe Forum Muzyki we Wrocławiu 2016; fot. Łukasz Rajchert

Agnieszka Ostapowicz

KALENDARIUM ŻYCIA I TWÓRCZOŚCI AGNIESZKI OSTAPOWICZ ZEITTAFEL ZU LEBEN UND WERK VON AGNIESZKA OSTAPOWICZ

3.12.1970 urodzona w Oleśnicy Śląskiej
1984 ukończenie Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej II st. im. K. Szymanowskiego we Wrocławiu w klasie skrzypiec
od 1985 artystyczna współpraca międzynarodowa jako skrzypaczka (solistka, kameralistka oraz muzyczka orkiestrowa)
1995 ukończenie studiów magisterskich na Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu na Wydziale Instrumentalnym w klasie skrzypiec
1998 ukończenie studiów podyplomowych na Drezdeńskiej Akademii Muzyki Dawnej w klasie skrzypiec barokowych
1999–2017 założycielka i dyrektor orkiestry młodzieżowej ,,Polsko-Niemieckiej Młodej Filharmonii"
2000 organizatorka koncertu i wystawy ,,Spotkanie Kultur-Pieśń Świata" z okazji Millenium Wrocławia
2002–2011 inicjatorka i prowadząca Fundację „Pro Arte"
2003 organizatorka koncertu we Wrocławiu Polsko-Niemieckiej Młodej Filharmonii ,,Anioły Europy" z okazji przystąpienia Polski do Unii Europejskiej
2004–2011 założycielka, organizatorka i dyrektor Międzynarodowego Festiwalu Młodych Orkiestr - Young Classic Wratislavia we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku
2005 organizatorka koncertu z okazji odsłonięcia Pomnika Holocaustu w Berlinie
2005–2016 organizatorka koncertów, spotkań, festiwali Niemieckiego Towarzystwa Kulturalno-Społecznego we Wrocławiu
2005–2015 inicjatorka i koordynatorka nagrań 4. albumu Polsko-Niemieckiej Młodej Filharmonii z utworami: W. Kilara, M. Moszkowskiego, L. Bernsteina, R. Bukowskiego, T. Nathansona, A. Arutiuniana, M. Musorgskiego, D. Kabalewskiego, S. Kisielewskiego, G. Verdiego, K. Kurpińskiego, A. Dvoraka
2007 ukończenie studiów podyplomowych Zarządzania Kulturą na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego
2007 organizatorka koncertów, wystaw, spotkań i publikacji ,,Europejskiego Forum Kobiet Dzisiaj"
2008 organizatorka tournée do Niemiec i Estonii wrocławskiego Chóru Synagogi Pod Białym Bocianem

3.12.1970 geboren in Oels
1984 Abschluss der Geigenklasse II. Stufe der Karol Szymanowski Musikschule in Breslau
ab 1985 internationale künstlerische Zusammenarbeit als Geigerin (Solistin, Orchester-und Kammermusikerin)
1995 Magistra Artium im Fach Violine an der Instrumentalfakultät der Karol Lipiński Hochschule für Musik in Breslau
1998 Abschluss des postgradualen Studiengangs Barockvioline an der Dresdner Akademie für Alte Musik
1999–2017 Gründerin und Leiterin des Jugendorchesters „Junge Deutsch-Polnische Philharmonie"
2000 Organisatorin des Konzerts und der Ausstellung „Treffen der Kulturen – Lied der Welt" anlässlich der Millenniumsfeier von Breslau
2002–2011 Gründerin und Leiterin der Stiftung „Pro Arte"
2003 Organisatorin des Konzerts der Jungen Deutsch-Polnischen Philharmonie „Engel Europas" anlässlich Polens Beitritt zur Europäischen Union in Breslau
2004–2011 Gründerin, Organisatorin und Leiterin des Internationalen Festivals der Jugendorchester Young Classic Wratislavia in Breslau und in Niederschlesien
2005 Organisatorin des Konzerts zur Eröffnung des Holocaust Denkmals in Berlin
2005–2016 Organisatorin von Konzerten, Treffen, Festivals etc. der Deutschen Sozial-Kulturellen Gesellschaft in Breslau
2005–2015 Initiatorin und Koordinatorin von Aufnahmen des 4. Albums der Jungen Deutsch-Polnischen Philharmonie mit Werken von: W. Kilar, M. Moszkowski, L. Bernstein, R. Bukowski, T. Nathanson, A. Arutjunjan, M. Mussorgsky, D. Kabalevsky, S. Kisielewski, G. Verdi, K. Kurpinski, A. Dvorak
2007 Abschluss des postgradualen Studiengangs Kulturmanagement am Fachbereich Kulturmanagement an der Jagiellonen Universität in Krakau
2007 Organisatorin von Konzerten, Ausstellungen, Treffen und Veröffentlichungen für das „Europäische Forum Frauen Heute"
2008 Organisation der Tournee nach Deutschland und Estland des Synagogenchors „Zum weißen Storch" aus Breslau

2008 nagranie albumu ,,Światło" z kompozycjami: J.S. Bacha, P. Czajkowskiego, G. Fauré, M. Finkelsteina, F. Fiorillo, G.F. Händla, T. Kulikowskiego, J. Masseneta, J. Pachelbela (skrzypce z towarzyszeniem organów) w Kościele Podwyższenia Krzyża Świętego w Jeleniej Górze
2011 wyróżnienie „Dobry Sąsiad – Guter Nachbar" prezydentów Polski i Niemiec za szczególne osiągnięcia w budowaniu polsko-niemieckiego porozumienia i współpracy między młodzieżą
2011–2017 inicjatorka i prowadząca Agencję Artes
2014 koordynatorka Światowych Dni Muzyki / ISCM World Music Days w Narodowym Forum Muzyki
2014–2018 dyrektor artystyczna „Oleśnickich Spotkań z Muzyką"
2017 Dyplom Ambasadora Niemiec za działalność na rzecz dialogu polsko-niemieckiego z rąk Konsul Generalnej Niemiec we Wrocławiu
2015–2019 menedżerka Orkiestry Narodowego Forum Muzyki Leopoldinum we Wrocławiu
od 2018 członkini rady Fundacji Genshagen
od 2019 inicjuje i prowadzi projekty edukacyjne dla dorosłych w Narodowym Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego we Wrocławiu m.in. ,,Spotkajmy się w NFM"

2008 Aufnahmen des Albums „Światło" (Licht) mit Werken von J.S. Bach, P. Tschajkowsky, G. Fauré, M. Finkelstein, F. Fiorillo, G.F. Händel, T. Kulikowski, J. Massenet, J. Pachelbel (Geige mit Orgelbegleitung) in der heutigen Kreuzerhöhungskirche in Hirschberg
2011 Auszeichnung „Dobry Sąsiad – Guter Nachbar" des polnischen Präsidenten und des Bundespräsidenten für herausragende Leistungen beim Aufbau der deutsch-polnischen Verständigung und Zusammenarbeit zwischen jungen Menschen
2011–2017 Gründerin und Leiterin der Kunstagentur Artes
2014 Koordinatorin beim Nationalen Musikforum der ISCM World Music Days
2014–2018 Künstlerische Leiterin der „Oelser Musikbegegnungen"
2017 Auszeichnung der Deutschen Botschaft für Aktivitäten zugunsten des deutsch-polnisch Dialogs, verliehen durch die Generalkonsulin der Bundesrepublik Deutschland in Breslau
2015–2019 Managerin des Orchesters Leopoldinum des Nationalen Musikforums in Breslau
Seit 2018 Mitglied im Beirat der Stiftung Genshagen
Seit 2019 Entwicklung und Leitung von Bildungsprojekten für Erwachsene für das Nationale Musikforum in Breslau u.a. ,,Let's meet in NFM"

LAUDACJA
LAUDATIO

„Wrocław inspiruje" – to nie tylko moje zdanie, to również cytat z wypowiedzi Agnieszki Ostapowicz. Chciałaby, jak mówi, swoją artystyczną twórczością przekazać genius loci miasta: otwartość, wielokulturowość, tolerancyjność. A to przecież przesłanie „Nagrody Kulturalnej Śląska".

Twórczość Agnieszki Ostapowicz blisko związana jest ze Śląskiem jako europejskim pejzażem kulturowym. Agnieszka Ostapowicz dorastała w rodzinie muzyków w Oleśnicy, niegdysiejszym Oels. Jej rodzice prowadzili szkołę muzyczną oraz niezwykle gościnny dom.

Typowo „po śląsku" członkowie jej rodziny po II wojnie światowej przybyli z najróżniejszych regionów:

„Breslau inspiriert" – das ist nicht nur meine Meinung, das ist ein Zitat von Agnieszka Ostapowicz. Sie möchte, so sagt sie, mit ihrem künstlerischen Schaffen den genius loci der Stadt wiedergeben: Offenheit, Multikulturalität, Toleranz. Und worum geht es sonst beim „Kulturpreis Schlesien".

Agnieszka Ostapowiczs Werk ist eng mit Schlesien als europäischer Kulturlandschaft verbunden. Sie wuchs in einer Musikerfamilie in Oleśnica, dem früheren Oels, auf. Ihre Eltern leiteten dort 40 Jahre lang die Musikschule und führten ein äußerst gastfreundliches Haus.

Typisch „schlesisch" waren die Familienmitglieder nach dem Zweiten Weltkrieg aus den verschiedensten Regionen gekommen, aus Wolhynien, Kleinpolen und aus dem Raum Posen. Zu dieser prägenden Herkunft kam noch eine außergewöhnliche Konstellation: Die Großeltern mütterlicherseits lernten sich im Zweiten Weltkrieg in der Nähe von Rostock kennen, wo sie als Polen bei einer deutschen Bauernfamilie Zwangsarbeit leisten mussten. Anders als zu erwarten gewesen wäre, gab es zu der Familie, bei der sie arbeiten mussten, ein

z Wołynia, Małopolski i z okolic Poznania. Samo to kształtujące pochodzenie należy poszerzyć o niezwykłą konstelację: dziadkowie od strony matki poznali się po II wojnie światowej pracując przymusowo w gospodarstwie rolnym niemieckiej rodziny niedaleko Rostocku. Inaczej niż by się mogło wydawać, ich relacje z niemiecką rodziną były dobre. Kiedy w latach ´80. spotkania były już możliwe to organizowano takowe, a odbywały się w wręcz przyjacielskiej atmosferze. Do dziś, nawet po śmierci przedstawicieli pokolenia świadków, obie rodziny pozostają w kontakcie.

Tym samym te, przynajmniej trzy elementy, złożyły się na fundament pod zaangażowanie Agnieszki Ostapowicz: miłość do muzyki, otwartość na różne kultury oraz pragnienie porozumienia między ludźmi różnych nacji, szczególnie między Polakami i Niemcami. Zrozumiałe jest, że w osobie Agnieszki Ostapowicz ogniskują wszystkie te pragnienia oraz dążenie do wszczepienia ich w serca młodych muzyczek i muzyków. Jej zaangażowanie w pracy z dziećmi i młodzieżą było tak głębokie, że w 1999 r. postanowiła założyć orkiestrę młodzieżową. „Młodą Polsko-Niemiecką Filharmonię" prowadziła do 2015 r. W tym czasie współpracowała z licznymi instytucjami kultury, przedstawicielami krajów oraz samorządów, politykami, pedagogami, dyrygentami oraz instrumentalistami z Polski i Niemiec. Dzięki tym różnorodnym spotkaniom przyczyniła się nie tylko do pogłębiania wiedzy muzycznej oraz do rozwoju młodych ludzi, z jej inicjatywy dochodziło do nierzadko pierwszych spotkań a nawet przyjaźni między młodymi ludźmi z krajów sąsiedzkich.

Agnieszka Ostapowicz założyła międzynarodowy festiwal „Young Classic Wratislavia". Festiwal był miejscem dla młodych orkiestr symfonicznych i kameralnych czy jazzowych oraz przeróżnych zespołów młodzieżowych – aż po big-bandy. Agnieszka Ostapowicz od początku kierowała projektem, była zatem osobą kontaktową dla zespołów, jak i organizatorką oraz menedżerką.

W minionych latach, kiedy to przez straszną pandemię nie mogły odbywać się liczne koncerty, festiwale i spotkania, wykorzystywała każdą okazję do wspierania młodych muzyków. Tak ją poznałam – zawsze w ruchu i pełną pasji dla sprawy.

Jednak wspieranie młodzieży stanowi jedynie część jej zaangażowania. Podobnie ważna jest dla niej praca na rzecz porozumienia, gdyż – i to jest jej mottem – „muzyka nie zna granic". Dla niej podstawą dobrego sąsiedzkiego współżycia w Europie jest dialog między Niemcami i Polakami, między kulturami oraz pokoleniami. Dialog to dla niej wspólne muzykowanie, ale i również budzenie emocji u słuchających, to transgraniczna współpraca podczas planowania, organizacji oraz koordynacji spotkań. Muzyka – tego Agnieszka Ostapowicz jest pewna – jest odpowiedzią na traumy, takie jak

gutes Verhältnis. Als das in den 1980er Jahren möglich war, gab es Besuche und geradezu freundschaftliche Begegnungen. Über den Tod der Erlebnisgeneration hinaus sind die beiden Familien bis heute in Kontakt.

Damit waren – mindestens – drei Fundamente für das Engagement von Agnieszka Ostapowicz gelegt: die Liebe zur Musik, eine breite Offenheit für verschiedene Kulturen und der Wunsch nach Verständigung zwischen den Menschen verschiedener Nationen, besonders zwischen Polen und Deutschen. Es liegt nahe, dass Agnieszka Ostapowicz alle diese Anliegen bündeln und sie in die Herzen junger Musikerinnen und Musiker pflanzen möchte. Ihr Engagement im Bereich der musikalischen Kinder- und Jugendarbeit ging sogar so weit, dass sie im Jahr 1999 gleich ein ganzes Jugendorchester gründete: die „Junge Deutsch-Polnische Philharmonie", die sie bis 2015 leitete. Sie arbeitete dabei mit zahlreichen Kulturinstitutionen, Ländern und Kommunen, Politiker:innen, Pädagog:innen, Dirigent:innen und Instrumentalist:innen in Polen und Deutschland zusammen. Durch die vielfältigen Begegnungen trug sie nicht nur zur musikalischen Bildung und zur Entwicklung junger Menschen bei, es entstanden oft erste Annäherungen und sogar Freundschaften zwischen den jungen Menschen der Nachbarländer.

Passend dazu gründete Agnieszka Ostapowicz das internationale Festival „Young Classic Wratislavia". Es war ein Treffpunkt für Jugendorchester: junger Symphonie- und Kammerorchester, auch Jazzorchester und verschiedene Jugend-Bands – bis hin zur Big Band. Agnieszka Ostapowicz war von Anfang an Leiterin des Gesamtprojektes, das heißt Ansprechpartnerin für alle Ensembles und auch Organisatorin und Managerin.

Auch in den letzten Jahren, in denen wegen der schrecklichen Pandemie viele Konzerte, Festivals und Begegnungen nicht stattfinden konnten, nutzte sie jede Gelegenheit, junge Musiker und Musikerinnen zu unterstützen. So habe ich sie kennen gelernt – immer in Bewegung und mit Leidenschaft bei der Sache.

Doch die Förderung der jungen Menschen ist nur ein Teil ihres Engagements. Ebenso wichtig ist die Verständigung, denn – so ist ihr Motto – „Musik kennt keine Grenzen". Vor allem im Dialog zwischen Deutschen und Polen, zwischen den Kulturen und den Generationen sieht sie die Grundlage für ein gutes nachbarschaftliches Zusammenleben in Europa. Dialog, das ist für sie gemeinsames Musizieren, das ist aber auch, die Emotionen der Zuhörer und Zuhörerinnen zu wecken und die grenzüberschreitende Zusammenarbeit beim Planen, Organisieren und Koordinieren der Begegnungen. Mit Musik – so ist Agnieszka Ostapowicz überzeugt – kann man Traumata wie denen ihrer im Zweiten Weltkrieg aus Wolhynien vertriebenen Familie begegnen. Mit der Stiftung „Pro Arte" setzte sie sich für den

u góry: Agnieszka Ostapowicz podczas koncertu w Oleśnicy 2017; fot. Michał Jeremi Rybarczyk
po lewej: Oleśnica; fot. Michał Jeremi Rybarczyk
po prawej: Wrocław; fot. Michał Jeremi Rybarczyk

Oben: Agnieszka Ostapowicz bei einem Konzert in Oels 2017; Foto: Michał Jeremi Rybarczyk
Unten links: Oels; Foto: Michał Jeremi Rybarczyk
Unten rechts: Breslau; Foto: Michał Jeremi Rybarczyk

ta jej rodziny, która doświadczyła losu wypędzenia po II wojnie światowej z Wołynia.

Agnieszka Ostapowicz angażuje się na rzecz dialogu również w ramach pracy swojej Fundacji „Pro Arte" – między kulturami, narodami, pokoleniami. Przykładowo zorganizowała tournée chóru synagogi Pod białym bocianem do Niemiec i Estonii. We Wrocławiu wspiera również działania na rzecz wzmocnienia potencjału artystycznego mniejszości narodowych, a konkretnie pomaga Niemieckiemu Towarzystwu Kulturalno-Społecznemu w organizacji koncertów, spotkań, festiwali, warsztatów oraz jubileuszy.

W ramach wieloletniej działalności w Filharmonii Wrocławskiej oraz w Narodowym Forum Muzyki punktem ciężkości jej pracy są również polsko-ukraińskie spotkania. W ten sposób swoim serdecznym zaangażowaniem wielokrotnie wnosi bardzo osobisty wkład w międzynarodowe porozumienie, pojednanie i pokój.

Ale to nie wszystko: Agnieszka Ostapowicz sama jest muzyczką – jako skrzypaczka nagrała wiele płyt; pisze artykuły dla prasy specjalistycznej oraz jest założycielką agencji sztuki, Agencja Artes, dla której organizowała do 2016 r. koncerty i projekty edukacyjne. Do 2019 r. organizowała projekty dla dorosłych przy Narodowym Forum Muzyki we Wrocławiu oraz jako menedżerka Orkiestry Leopoldinum Narodowego Forum Muzyki organizowała międzynarodowe trasy koncertowe. Dziś jest w drugiej kadencji członkinią rady Fundacji Genshagen, angażuje się w inicjatywie „Pociąg do kultury Berlin-Wrocław" i już planuje projekty na sezon 2023/2024 we współpracy z zespołami instrumentalnymi i wokalnymi Narodowego Forum Muzyki oraz berlińskiej Staatskapelle.

Ale dziś pragniemy uhonorować ją za jej zaangażowanie: za zasługi na rzecz porozumienia, za muzyczne wsparcie młodzieży oraz za nie mniej ważną rolę ambasadorki kulturowego krajobrazu Śląska.

Ulrike Treziak

Dialog ein – zwischen den Kulturen, Nationen und Generationen. So organisierte sie beispielsweise eine Tournee des Chors der Synagoge Zum weißen Storch nach Deutschland und Estland. In Wrocław unterstützte sie auch die Aktivitäten zur Förderung des künstlerischen Potenzials nationaler Minderheiten – konkret: die Deutsche Sozial-Kulturelle Gesellschaft – durch die Organisation von Konzerten, Treffen, Festivals, Workshops und Jubiläen.

Im Rahmen ihrer langjährigen Tätigkeit für die Breslauer Philharmonie und das Nationale Musikforum bildet auch die polnisch-ukrainische Begegnung einen Schwerpunkt ihrer Arbeit. So leistet sie immer wieder mit ihrem herzlichen Einsatz einen sehr persönlichen Beitrag zu Völkerverständigung, Aussöhnung und für den Frieden.

Aber das ist noch nicht alles: Agnieszka Ostapowicz ist außerdem auch selbst Musikerin – als Geigerin nahm sie viele Tonträger auf; sie schrieb Beiträge für Fachzeitschriften, und sie ist Gründerin einer Kunstagentur, der Agentur Artes, für die sie bis 2016 Konzerte und internationale Bildungsprojekte organisierte. Bis 2019 entwickelte sie Bildungsprojekte für Erwachsene beim Nationalen Musikforum in Breslau und war Managerin des Orchesters Leopoldinum, für das sie internationale Konzerttourneen organisierte. Zurzeit ist sie in zweiter Kadenz Mitglied im Beirat der Stiftung Genshagen, engagiert sich in der Initiative des „Kulturzuges Berlin-Wroclaw" und plant bereits Projekte für die Saison 2023/2024 in Zusammenarbeit mit den Orchesterakademien des Nationalen Musikforums und der Staatskapelle Berlin.

Doch heute soll es darum gehen, sie für ihr Engagement zu ehren: für ihre Verdienste für die Verständigung, für die musikalische Förderung junger Menschen und nicht zuletzt für ihre Rolle als Botschafterin für die Kulturlandschaft Schlesien.

Ulrike Treziak

PODZIĘKOWANIE
DANKSAGUNG

Szanowni Państwo!

Ze wzruszeniem i radością dziękuję za uhonorowanie mnie Nagrodą Kulturalną Śląska 2022. Urodziłam się w Oleśnicy Śląskiej, w mieście, które w XIX w. tętniło życiem muzycznym. Począwszy od czasów szkoły średniej poprzez studia związana jestem z Wrocławiem. Potencjał wspólnego dziedzictwa kulturowego oraz wspólna karta historii stały się silną inspiracją mojego działania. Idee spotkań, porozumienia i pojednania od początku przenikają inicjowane przeze mnie projekty artystyczne i edukacyjne. Uniwersalny język muzyki, współpraca młodzieży oraz spotkania artystów pozwalają nam zbliżać się do siebie i dopełniać. Moje Tu i Teraz to Dolny Śląsk i Wrocław ze swoimi korzeniami, energią i potencjałem. Wierzę w możliwość porozumienia językiem sztuki a „Muzyka nie zna granic" stało się mottem Polsko-Niemieckiej Młodej Filharmonii i Festiwalu Młodych Orkiestr Young Classic Wratislavia.

Doświadczenia mojej rodziny naznaczone traumami Wołynia, przesiedleń, rabunków i śmierci nie mogą się powtórzyć. Dziś jednak znów stajemy przed zadaniem bycia dobrym sąsiadem. Wieloletnia współpraca między Polską a Niemcami pozwala skutecznie pomagać również uchodźcom z Ukrainy. Spotkania w bezpiecznej przestrzeni sztuki są zwłaszcza teraz w tak mocno podzielonym społeczeństwie wytchnieniem i ratunkiem.

Pragnę gorąco podziękować za to wielkie wyróżnienie i przyjęcie mnie do grona osób zasłużonych dla naszych obu regionów i krajów. Jestem przekonana, że uda nam się zrealizować jeszcze wiele wspaniałych spotkań wzmacniających dotychczasową współpracę, przyczyniających się do pogłębienia więzi i harmonijnego rozwoju. Jestem pewna, że zawsze będzie nam przy tym towarzyszyć muzyka!

Agnieszka Ostapowicz

Sehr geehrte Damen und Herren,

gerührt und voller Freude bedanke ich mich für die Verleihung des Kulturpreises Schlesien 2022. Geboren bin ich in Oels, einem dynamischen Zentrum des Musiklebens im 19. Jahrhundert. Mit Breslau bin ich jedoch schon seit meiner Ausbildung an der Musikschule und meinem Studium an der Musikakademie verbunden. Das Potenzial des gemeinsamen kulturellen Erbes und der gemeinsamen Geschichte ist zu einer starken Inspiration für meine Tätigkeit geworden. Die Ideen von Begegnungen, Verständigung und Versöhnung inspirieren von Anfang an die von mir initiierten künstlerischen und pädagogischen Projekte. Die universelle Sprache der Musik, die Zusammenarbeit junger Menschen und Begegnungen von Künstlern lassen uns einander näherkommen und uns ergänzen. Mein Hier und Jetzt sind Niederschlesien und Breslau mit ihren Wurzeln, ihrer Energie und ihrem Potenzial. Ich glaube an die Möglichkeit, mit der Sprache der Kunst in den Dialog zu kommen und „Musik kennt keine Grenzen" ist zum Motto der Jungen Deutsch-Polnischen Philharmonie sowie des Festivals der Jugendorchester Young Classic Wratislavia geworden.

Die Erfahrungen meiner Familie, geprägt von Kriegs- und Nachkriegstraumata: Massaker von Wolhynien, Vertreibung, Raub und Tod, sollen nicht wieder vorkommen. Heute stehen wir jedoch wieder vor der Aufgabe, ein guter Nachbar zu sein. Die langjährige Zusammenarbeit zwischen Polen und Deutschland ermöglicht uns, Flüchtlingen aus der Ukraine effektiv zu helfen. Begegnungen im sicheren Raum der Kunst sind gerade jetzt in einer so stark gespaltenen Gesellschaft eine Atempause und Erlösung.

Ich möchte mich vom Herzen für diese außergewöhnliche Auszeichnung und die Aufnahme in den Kreis der Verdienten unserer Regionen und Länder bedanken. Ich bin überzeugt, dass es uns gelingen wird, noch weitere großartige Begegnungen umzusetzen und die bestehende Zusammenarbeit zu stärken sowie zur Vertiefung der Beziehungen und zur harmonischen Entwicklung beizutragen. Ich bin sicher, Musik wird uns stets dabei begleiten!

Agnieszka Ostapowicz

POLSKO-NIEMIECKA
MŁODA FILHARMONIA
JUNGE DEUTSCH-POLNISCHE
PHILHARMONIE

Junge
Deutsch-Polnische
Philharmonie
Niederschlesien

Polsko-Niemiecka
Młoda
Filharmonia
Dolny Śląsk

„Młoda Polsko-Niemiecka Filharmonia" przed Pałacem Miłków 2011;
fot. Peter Zippel

Die „Junge Deutsch-Polnische Philharmonie" vor dem Schloss Arnsdorf 2011;
Foto: Peter Zippel

Als Referentin im BHROX bauhaus re-use Pavillon auf dem Ernst-Reuter-Platz in Berlin, 2019; Foto: Burkhard Olschowsky

Jako referentka w BHROX bauhaus re-use Pavillon na Ernst-Reuter-Platz w Berlinie, 2019; fot. Burkhard Olschowsky

Beate Störtkuhl

„Kunstgeschichte, Kunstkritik und Denkmalpflege haben einen beträchtlichen Einfluss auf die Formierung der Gedächtniskultur jeder Gemeinschaft, da sie eine weitgehende Deutungshoheit über die eingängigsten Stützen der Erinnerung – die visuellen Medien – besitzen. Nicht umsonst spricht man von der „Macht der Bilder" […], und man nennt die Architektur die „sozialste aller Künste", weil sich kein Passant ihrer Wirkung […] entziehen kann."

B. Störtkuhl in Hans Henning Hahn, Robert Traba (Hg.): Deutsch-polnische Erinnerungsorte/Polsko-niemieckie miejsca pamięci, Bd. 4, Paderborn 2013, S. 289.

„Historia sztuki, krytyka sztuki i konserwacja zabytków w znacznym stopniu wpływają na kształtowanie się kultury pamięci każdej wspólnoty, ponieważ mają szerokie prerogatywy interpretacyjne w stosunku do najmocniej oddziałujących środków wspomagających pamięć, czyli mediów wizualnych. Nie na darmo mówi się o „sile obrazów", […] a architekturę nazywa się „najbardziej społeczną ze wszystkich sztuk, ponieważ żaden przechodzień […] nie może uniknąć jej oddziaływania."

B. Störtkuhl w publikacji wydanej przez Hansa Henninga Hahna oraz Roberta Trabę: Deutsch-polnische Erinnerungsorte/Polsko-niemieckie miejsca pamięci, t. 4, Paderborn 2013, str. 258.

ZEITTAFEL ZU LEBEN UND WERK VON BEATE STÖRTKUHL KALENDARIUM ŻYCIA I TWÓRCZOŚCI BEATY STÖRTKUHL

15.12.1963 geboren in Landshut
1982 Abitur am Hans-Carossa-Gymnasium in Landshut
1982–1988 Studium der Kunstgeschichte, der Romanistik und der Provinzialrömischen Archäologie an der Ludwig-Maximilians-Universität in München
09–12/1987 Studienaufenthalt in Krakau/Kraków
1988 Magisterabschluss
1988–1991 Promotion im Fach Kunstgeschichte bei Prof. Dr. Volker Hoffmann
„Immanuel-Kant-Stipendium" des Bundesministeriums des Innern
Thema der Dissertation: „Der Architekt Adolf Rading (1888-1957). Arbeiten in Deutschland bis 1933"
1985–1992 Tätigkeit in der Museumspädagogik, als Studienreiseleiterin und in der Erwachsenenbildung
seit 1992 Wissenschaftliche Mitarbeiterin im Fachbereich Kunstgeschichte am Bundesinstitut für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa (BKGE), Oldenburg (Oldb.)
seit 1993 Lehrtätigkeit an der Carl von Ossietzky Universität Oldenburg
11/1995–03/1996 Forschungsaufenthalt in Warschau
seit 2009 Wissenschaftskoordinatorin im BKGE
2012 Habilitation an der Carl von Ossietzky Universität Oldenburg, Thema der Habilitationsschrift: „Moderne Architektur in Schlesien 1900 bis 1939. Baukultur und Politik"
Privatdozentin an der Carl von Ossietzky Universität Oldenburg

Mitgliedschaft in zahlreichen wissenschaftlichen Vereinigungen, Beiräten und Herausgeberkollegien, u.a. Arbeitskreis deutscher und polnischer Kunsthistoriker und Denkmalpfleger, Böckler Mare Balticum-Stiftung, Historische Kommission für Schlesien.

Publikationen (Auswahl):

- Moderne Architektur in Schlesien 1900 bis 1939. Baukultur und Politik. (Schriften des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa 45) München 2013.

- Aleksandra Lipińska, Ulrike Nürnberger, Beate Störtkuhl (Hg.): Wege und Kontaktzonen. Kunstmobilität und -austausch in Ostmittel- und Nordosteuropa/Routes and Contact Zones. Artistic Mobility and

15.12.1963 urodzona w Landshut
1982 matura w gimnazjum Hansa Carossa w Landshut
1982–1988 studia na kierunkach historia sztuki, romanistyka oraz archeologia prowincji rzymskich na Uniwersytecie im. Ludwiga Maximiliana w Monachium
09–12/1987 pobyt studyjny w Krakowie
1988 ukończenie studiów magisterskich
1988–1991 promocja doktorska na wydziale historii sztuki u prof. dr Volkera Hoffmanna
stypendium im. Immanuela Kanta fundowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
temat pracy doktorskiej: „Architekt Adolf Rading (1888-1957). Prace w Niemczech do roku 1933."
1985–1992 działalność w obszarze pedagogiki muzealnej oraz w pracy edukacyjnej z dorosłymi
od 1992 pracownik naukowy Działu Historii Sztuki w Instytucie Federalnym ds. Kultury i Historii Niemców w Europie Środkowo-Wschodniej (BKGE) w Oldenburgu
od 1993 wykładowczyni na Uniwersytecie im. Carla von Ossietzky'ego w Oldenburgu
11/1995–03/1996 pobyt naukowy w Warszawie
od 2009 koordynatorka ds. naukowych w BKGE
2012 habilitacja na Uniwersytecie im. Carla von Ossietzky'ego w Oldenburgu, temat pracy habilitacyjnej: „Modernizm na Śląsku 1900–1939. Architektura i polityka"
profesor uczelni (Privatdozentin) na Uniwersytecie im. Carla von Ossietzky'ego w Oldenburgu

Członkostwo w licznych stowarzyszeniach oraz radach naukowych, kolegiach wydawniczych, m.in. Grupie Roboczej Polskich i Niemieckich Historyków Sztuki i Konserwatorów Zabytków, Fundacji Böckler Mare Balticum, Komisji Historycznej Śląska.

Wybór publikacji:

- Modernizm na Śląsku 1900–1939. Architektura i polityka. Wrocław 2018.

- Aleksandra Lipińska, Ulrike Nürnberger, Beate Störtkuhl (Hg.): Wege und Kontaktzonen. Kunstmobilität und -austausch in Ostmittel- und Nordosteuropa/Routes and Contact Zones. Artistic Mobility and Exchange in Central Eastern and North Eastern Europe. Warszawa 2022 (Das gemeinsame Kulturerbe – Wspólne Dziedzictwo 14).

Exchange in Central Eastern and North Eastern Europe. Warszawa 2022 (Das gemeinsame Kulturerbe – Wspólne Dziedzictwo 14).

- Beate Störtkuhl, Rafał Makała (Hg.): Nicht nur Bauhaus – Netzwerke der Moderne in Mitteleuropa / Not Just Bauhaus – Networks of Modernity in Central Europe. (Schriften des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa 77). Berlin-Boston 2020.
- Jerzy Ilkosz, Beate Störtkuhl (Hg.): Adolf Rading in Breslau. Neues Bauen in der Weimarer Republik. Berlin-Boston 2019 (Schriften des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa 72).
- Robert Born, Beate Störtkuhl (Hg.): Apologeten der Vernichtung oder „Kunstschützer". Kunsthistoriker der Mittelmächte im Ersten Weltkrieg. Köln-Wien-Weimar 2017 (Visuelle Geschichtskultur 16).

- Beate Störtkuhl, Rafał Makała (Hg.): Nicht nur Bauhaus – Netzwerke der Moderne in Mitteleuropa / Not Just Bauhaus – Networks of Modernity in Central Europe. (Schriften des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa 77). Berlin-Boston 2020.
- Jerzy Ilkosz, Beate Störtkuhl (Red.): Adolf Rading. Nieznane oblicze wrocławskiej awangardy. Wrocław 2019
- Robert Born, Beate Störtkuhl (Hg.): Apologeten der Vernichtung oder „Kunstschützer". Kunsthistoriker der Mittelmächte im Ersten Weltkrieg. Köln-Wien-Weimar 2017 (Visuelle Geschichtskultur 16).

LAUDATIO LAUDACJA

Auch im Namen von Prof. Dr. Michael Pietsch, der Sie alle sehr herzlich grüßen lässt, möchte ich Ihnen, liebe Frau Dr. Störtkuhl, zu dieser besonderen Auszeichnung mit dem Kulturpreis Schlesien des Landes Niedersachsen sehr herzlich gratulieren. Sie reihen sich nicht nur ein in eine seit 1977 beachtliche Zahl bekannter Künstler, Kulturschaffender und Wissenschaftler, die in und für Schlesien Bedeutendes geschaffen haben. Vor allem gehören Sie mit Ihrem wissenschaftlichen Wirken zu den Brückenbauerinnen, ganz im Sinne der Intention dieser Auszeichnung. Dieses Engagement für das „Gemeinsame Kulturerbe", das in Schlesien Schicht für Schicht in den letzten Jahrzehnten sichtbar gemacht wurde, ist gegenwärtig und in Zukunft in meinen Augen das Notwendige und Entscheidende. Ich hatte mich daher sehr gefreut, als Prof. Pietsch als Jurymitglied Sie dieses Jahr für den Kulturpreis Schlesien vorschlagen wollte und vor allem gefreut, dass die Jurymitglieder entschieden haben, seinem Vorschlag zu folgen.

Frau Priv.-Doz. Dr. Beate Störtkuhl ist Vertreterin einer Generation, die sich – getragen von einem gewissen Pioniergeist – seit den 1990er Jahren der Weiterent-

Droga pani dr Beato Störtkuhl, pragnę w swoim imieniu i w imieniu prof. dr Michaela Pietscha, który gorąco wszystkich pozdrawia, pogratulować Pani bardzo serdecznie tego szczególnego wyróżnienia, jakim jest Nagroda Kulturalna Śląska Kraju Związkowego Dolnej Saksonii. Dołącza Pani tym samym do grona znanych artystów, twórców kultury oraz badaczy, którzy, nagradzani od 1977 r., znacząco tworzyli na Śląsku i dla Śląska. Swoim naukowym dorobkiem przerzuca Pani mosty zgodnie z intencją Nagrody. To zaagnażowanie na rzecz „wspólnego dziedzictwa kulturowego", które uwidaczniało się krok po kroku na Śląsku w ostatnich dekadach jest w moch oczach tym, co obecnie jest najważniejsze i najbardzie konieczne, zarówno teraz jak i w przyszłości. Dlatego bardzo się ucieszyłam, gdy prof. Pietsch jako członek Kapituły Nagrody, zaproponował uhonorowanie Pani tegoroczną Nagrodą Kulturalną Śląska, a jeszcze bardziej ucieszył mnie fakt, że członkowie Kapituły postanowili przyjąć tę propozycję.

Pani dr hab. Beate Störtkuhl jest przedstawicielką pokolenia, które – niesione pewnym pionierskim duchem – od lat 90. poświęciło się rozwojowi badań nad Śląskiem w kontekście współpracy z polskimi koleżankami i kolegami. Zdobyta wiedza na temat tego, co stanowi o wyjątkowości Śląska oraz które aspekty są istotne

wicklung der Forschung zu Schlesien unter dem Aspekt der Zusammenarbeit mit polnischen Fachkolleginnen und -kollegen verschrieben hat. Die Erkenntnisse, was Schlesien so besonders macht, welche Aspekte für die deutsche wie die polnische Forschung und deren Rezeption relevant sind, sollten gemeinsam, aus beiderlei Blickwinkeln der Fachleute erarbeitet und publik gemacht werden. Dies geschieht nicht ausschließlich aus einer Erinnerungsperspektive, sondern vor allem mit dem Ziel, ein Bewusstsein für das Bewahrenswürdige in der Zukunft zu schaffen. Dies ist Beate Störtkuhl in ganz besonderem Maße mit viel Hartnäckigkeit um der Sache willen gelungen und gelingt ihr auch weiterhin. Ganz aktuell führt es sie über Schlesien und Polen hinaus, indem sie sich für den Erhalt der Kultur- und Museumsgüter in der Ukraine engagiert und im Bundesinstitut für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa (BKGE) das „Netzwerk Kulturgutschutz Ukraine" in Zusammenarbeit mit der Deutsch-Ukrainischen Gesellschaft für Wirtschaft und Wissenschaft koordiniert.

zarówno dla niemieckich, jak i polskich badań i dla ich recepcji, miała być rozszerzona wspólnie, z uwzględnieniem różnych perspektyw, i przekazana szerokiej publiczności. Nie dzieje się to wyłącznie z perspektywy kultywowania pamięci, lecz przede wszystkim w celu stworzenie świadomości tego, co warte jest zachowania na przyszłość. Beate Störtkuhl udało się to w szczególny sposób dzięki dużej wytrwałości dla dobra sprawy, i udaje jej się również nadal. Aktualnie jej zaangażowanie prowadzi ją poza granice Śląska i Polski, ku działaniom na rzecz zachowania dóbr kultury i muzealiów w Ukrainie. W ramach pracy Instytutu Federalnego ds. Kultury i Historii Niemców w Europie Środkowo-Wschodniej (BKGE) i przy współpracy z Niemiecko-Ukraińskim Towarzystwem Gospodarczo-Naukowym koordynuje ona prace „Sieci ochrony dóbr kultury w Ukrainie".

Jak to często bywa w przypadku miłośników Śląska w Niemczech, fundamentem przyszłej intensywnej działalności naukowej tak i w przypadku Beate Störtkuhl mit Eltern und Sohn Michael vor dem ehemaligen Wohnhaus der Familie in Königshütte, 2018; Foto: Burkhard Olschowsky

Beate Störtkuhl z rodzicami i synem Michaelem przed byłym domem rodzinnym w Chorzowie, 2018; fot. Burkhard Olschowsky

Oben links: Informationsstand des Arbeitskreises deutscher und polnischer Kunsthistoriker und Denkmalpfleger auf dem Deutschen Kunsthistorikertag in Mainz, 2015; Foto: Dietmar Popp

Oben rechts: Ausstellungseröffnung „Hans Poelzig in Breslau" im Architekturmuseum im Jahr 2000. Von links: der damalige Breslauer Stadtpräsident Bogdan Zdrojewski, Museumsdirektor Jerzy Ilkosz und Beate Störtkuhl; Foto: Architekturmuseum Breslau

Mitte rechts: Jerzy Ilkosz und Beate Störtkuhl beim Aufbau der Ausstellung „Hochhäuser für Breslau" im Rahmen der Verleihung des Kulturpreises Schlesiens in Braunschweig, 1997; Foto: Barbara Ilkosz

Unten links: Im Globe-Theater in Oldenburg, das von einer Bürgerinitiative revitalisiert wird, 2019; Foto: Burkhard Olschowsky

u góry po lewej: stoisko informacyjne Grupy Roboczej Polskich i Niemieckich Historyków Sztuki i Konserwatorów Zabytków podczas Niemieckiego Dnia Historyków Sztuki w Moguncji, 2015; fot. Dietmar Popp

u góry po prawej: otwarcie wystawy „Hans Poelzig we Wrocławiu" we wrocławskim Muzeum Architektury w 2000; r. od lewej: ówczesny Prezydent Miasta Bogdan Zdrojewski, dyrektor Muzeum Jerzy Ilkosz i Beate Störtkuhl; fot. Muzeum Architektury we Wrocławiu

środek po prawej: Jerzy Ilkosz i Beate Störtkuhl podczas układania wystawy „Wieżowce dla Wrocławia" w ramach rozdania Nagrody Kulturalnej Śląska w Brunszwiku, 1997; fot. Barbara Ilkosz

na dole po lewej: w Globe-Theater w Oldenburgu, który został zrewitalizowany dzięki inicjatywie obywatelskiej, 2019; fot. Burkhard Olschowsky

Wie recht häufig bei Schlesienbegeisterten in Deutschland, bildete bei Beate Störtkuhl die biografische Verbindung über ihre aus Oberschlesien stammende deutsche wie auch polnische Familie ein – zunächst sicherlich noch unterbewusstes – Fundament ihrer späteren intensiven Forschungstätigkeiten. Die Besuche von Familienmitgliedern aus der Heimat der Eltern im bayerischen Landshut, wo sie in den 1960er und 1970er Jahren aufwuchs, die ersten Besuche in der elterlichen Heimat mit viel Unbekanntem, das intuitive Erfassen der Besonderheiten zunächst Oberschlesiens, die familiär bedingte Zweisprachigkeit: All diese auch ambivalenten Erfahrungen bewirkten eine (Zitat): „bleibende Neugier und Faszination für Ostmitteleuropa, für Polen, für Schlesien (…) und das Bedürfnis, meine „doppelte kulturelle Prägung" weiterzuentwickeln und auszuleben". (Aus: „Mein Schlesien. Meine Schlesier, 2011)

An der Ludwig-Maximilians-Universität München studierte sie Kunstgeschichte, Archäologie und Romanistik. Durch Studienaufenthalte in Krakau und Breslau hat sie sich der Kultur des ostmitteleuropäischen Raumes zugewandt. Bereits das Magisterstudium schloss sie 1988 mit einem Thema zu Krakau ab. Seitdem pflegt sie Kontakte von Niederschlesien bis Krakau und Warschau, vor allem aber in Breslau. Die Herausforderung besteht dabei nicht allein im Knüpfen von Fachkontakten für einzelne Projekte, sondern vor allem in der Pflege derselben über lange Zeiträume und äußere Hindernisse hinweg.

1991 wurde sie über den Architekten Adolf Rading promoviert, der als Professor an der Staatlichen Akademie für Kunst und Kunstgewerbe in Breslau tätig war und etliche Gebäude in der Stadt geplant hatte.

Wie sie selbst schreibt, sind es neben dem Faszinierenden der Region vor allem die Begegnungen und die Zusammenarbeit mit „den Schlesiern" im Sinne der polnischen Kolleginnen und Kollegen, mit Freunden und Bekannten, die ihre wissenschaftlichen Betätigungsfelder geprägt haben. So hat sich bereits seit Ende der 1980er Jahre durch Begegnungen u.a. mit dem Breslauer Kunsthistoriker Dr. Jerzy Ilkosz eine bis heute andauernde intensive Forschungsarbeit zur Breslauer und polnischen Moderne entwickelt, die in einer Vielzahl Publikationen und auch Ausstellungen mündete.

Es war daher in ihrem beruflichen Werdegang folgerichtig, dass sie nach Tätigkeiten zunächst in der Museumspädagogik und der Erwachsenenbildung 1992 als wissenschaftliche Mitarbeiterin im Bundesinstitut für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa (BKGE) begann. Eine damals noch junge Institution, die heute die wichtigste Ostmitteleuropakompe-

kuhl stały sie – początkowo zapewne podświadomie – wątki biograficzne, a mianowicie śląskie pochodzenie jej niemieckiej i polskiej rodziny. Wizyty członków rodziny z ojczyzny jej rodziców w bawarskim Landshut, gdzie dorastała w latach 60. i 70., pierwsze wizyty w ojczyźnie rodziców będące niekiedy doświadczeniem tego co nieznane, intuicyjne pojmowanie wyjątkowości początkowo Górnego Śląska, uwarunkowana rodzinnie dwujęzyczność: wszystkie te, również ambiwalentne, doświadczenia wywołały (cytat): „nieustającą ciekawość i fascynację Europą Środkową, Polską, Śląskiem (…) oraz potrzebę rozwijania i spełniania mojego ‚podwójnego kulturowego naznaczenia'." (pochodzi z „Mój Śląsk. Moi Ślązacy. 2011")

Na Uniwersytecie im. Ludwiga Maximiliana w Monachium studiowała historię sztuki, archeologię i romanistykę. Dzięki pobytom studyjnym w Krakowie i Wrocławiu zbliżyła się do kultury regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Studia magisterskie ukończyła w 1988 r. już z tematem dotyczącym Krakowa. Od tego czasu utrzymuje kontakty od Dolnego Śląska po Kraków i Warszawę a szczególnie związana jest z Wrocławiem. Wyzwaniem jest przy tym nie tylko nawiązywanie kontaktów naukowych koniecznych do realizacji kolejnych projektów badawczych, lecz przede wszystkim utrzymywanie takowych w długiej prespektywie czasowej i na przekór zewnętrznym przeszkodom.

W 1991 r. doktoryzowała się na podstawie dysertacji o architekcie Adolfie Radingu, który był profesorem na Państwowej Akademii Sztuki i Rzemiosła Artystycznego we Wrocławiu i który jest autorem licznych budynków w tym mieście.

Jak sama pisze, obok fascynacji regionem to przede wszystkim spotkania i współpraca ze „Ślązakami" czyli polskimi koleżankami i kolegami, z przyjaciółmi i znajomymi, współkształtowała jej zawodową działalność naukową. Spotkania od końca lat 80. z m.in. wrocławskim historykiem sztuki dr Jerzym Il koszem zaowocowały intensywną współpracą naukową koncentrującą do dziś wokół tematyki Wrocławia i polskiego modernizmu i której rezultatem są liczne publikacje i wystawy.

Konsekwentną kontynuacją rozwoju zawodowego było podjęcie pracy naukowej w 1992 r. w Instytucie Federalnym ds. Kultury i Historii Niemców w Europie Środkowo-Wschodniej (BKGE) po wstępnej działalności w pedagogice muzealnej oraz pracy z dorosłymi. Wówczas BKGE był jeszcze nową instytucją, która dziś posiada największe kompetencje w obszarze wiedzy o Europie Środkowowschodniej a która od początku oferowała dobre możliwości rozwoju naukowego. Pod koniec 1995 r. przebywała na dłuższej wizycie badawczej

tenz innehat und die seit Anbeginn gute Möglichkeiten der wissenschaftlichen Entwicklung bot. Ende 1995 folgte ein längerer Forschungsaufenthalt in Warschau. Seit 2005 ist sie in der Funktion als Wissenschaftliche Direktorin und seit 2009 als Wissenschaftskoordinatorin im BKGE tätig.

2012 hat sich Beate Störtkuhl an der Carl von Ossietzky-Universität in Oldenburg habilitiert. Seitdem gehört sie dem Lehrkörper der dortigen Fakultät für Sprach- und Kulturwissenschaften an. Ihre Schwerpunkte in Forschung und Lehre sind die Architekturgeschichte des 20. Jahrhunderts, die neuere Kunstgeschichte Ostmitteleuropas und die Geschichte der Kunstwissenschaft. Mitgestaltend wirkt Frau Störtkuhl zugleich in mehreren wissenschaftlichen Gremien, die sich mit Themen der deutschen und der polnischen Kultur und deren Schnittpunkten beschäftigen. Mit Schlesienbezug seien auszugsweise genannt:

- Arbeitskreis deutscher und polnischer Kunsthistoriker und Denkmalpfleger
- Herder Forschungsrat
- Historische Kommission für Schlesien
- Wissenschaftlicher Beirat des Schlesischen Museums zu Görlitz (Vorsitzende)
- Wissenschaftlicher Beirat von HAUS SCHLESIEN (Vorsitzende)

Über Ihr Engagement als Vorsitzende des Wissenschaftlichen Beirates von HAUS SCHLESIEN durfte ich sie auch näher kennen- und schätzen lernen und kann ihr an dieser Stelle sehr herzlich für ihren Rat und ihre Unterstützung bei unserer Neukonzeption der Dauerausstellung danken!

Sie hat etliche Bücher als Monographien oder als Mitherausgeberin zur schlesischen Kunst- und Kulturgeschichte veröffentlicht. In einer Vielzahl von Publikationen in Fachzeitschriften und Buchveröffentlichungen nimmt sie Themen der schlesischen Geschichte und Gegenwart auf. Beate Störtkuhl gehört zu den ausgewiesenen Spezialistinnen und Spezialisten der schlesischen Kunstgeschichte und ihre Expertise wird im deutsch-polnischen wissenschaftlichen Austausch hochgeschätzt. Mehrere ihrer Bücher sind zudem in polnischer Sprache erschienen.

Große grenzübergreifende Projekte hat sie mitgestaltet in Tagungen und Publikationen, u.a. zum 500-jährigen Reformationsjubiläum 2017 unter der Überschrift „Der Luthereffekt im östlichen Europa". Das Bauhaus-Jubiläum 2019 war ihr ein ganz besonderes Anliegen, um der architektonischen Moderne in Ostmitteleuropa von Estland bis Ungarn ein Forum zu verschaffen und nicht allein den „klassischen Orten" des Neuen Bauens in Weimar, Dessau und Berlin. Wie auch hier der Untertitel

w Warszawie. Od 2005 r. jest dyrektor naukową a od 2009 r. koordynatorką naukową w BKGE.

W 2012 r. Beate Störtkuhl habilitowała na Uniwersytecie im. Carla von Ossietzky'ego w Oldenburgu. Od tego momentu należy do grona nauczycieli akademickich wydziału językoznawstwa i kulturoznawstwa. Jej działaność naukowa i dydaktyczna koncentruje się na historii architektury XX w., historii sztuki nowoczesnej Europy Środkowo-Wschodniej oraz historii kulturoznawstwa.

Beate Störtkuhl angażuje się w licznych gremiach naukowych, które zajmują się tematyką kultury niemieckiej i polskiej oraz ich punktami przecięcia. Te powiązane ze Śląskiem to:

- Grupa Robocza Polskich i Niemieckich Historyków Sztuki i Konserwatorów Zabytków
- Rada Badawcza im. J.G.Herdera
- Komisja Historyczna Śląska
- Rada Naukowa Muzeum Śląskiego w Zgorzelcu (przewodnicząca)
- Rada Naukowa HAUS SCHLESIEN (przewodnicząca)

W jej funkcji jako przewodnicząca rady naukowej HAUS SCHLESIEN mogłam ją bliżej poznać i docenić jej zaangażowanie, dziś pragnę jej szczególnie podziękować za jej rady oraz wsparcie przy tworzeniu nowej koncepcji wystawy stałej!

Beate Störtkuhl opublikowała liczne książki, czy to monografie czy w roli współwydawczyni, na temat historii śląskiej kultury i sztuki. W wielu publikacjach i czasopismach specjalistycznych oraz książkach podejmuje temat śląskiej historii i teraźniejszości. Jest ekspertką w dziedzinie historii sztuki Śląska a jej kompetencje są wysoko cenione w polsko-niemieckim środowisku naukowym. Wiele jej książek opublikowano w języku polskim.

Współtworzyła duże transgraniczne projekty, konferencje i publikacje, m.in. w 2017 r. z okazji 500-lecia Reformacji pod hasłem „Efekt Lutra w Europie Wschodniej". Z okazji jubileuszu Bauhausu w 2019 r. było dla niej szczególnie ważne, stworzenie forum dla architektury modernizmu Europy Wschodniej od Estonii po Węgry a nie tylko „w klasycznych miejscach" takich jak Weimar, Dessau czy Berlin. Jak zdradza tytuł książki również i w tym przypadku „Nie tylko Bauhaus. Sieci modernizmu w Europie Środkowej", chodzi o związki, odniesienia, o uświadamianie róznorodności, która w przez lata funkcjonowania żelaznej kurtyny została zapomniana przez wielu zachodnio- i wschodnieuropejczyków. A ponieważ odniesienia te nie tylko istniały w przeszłości, lecz są widoczne także dziś, tym ważniejsze są dokonania naukowe Beate Störtkuhl. To uzasadnia przyz-

des Buches „Nicht nur Bauhaus. Netzwerke der Moderne in Mitteleuropa" verrät, geht es ihr um die Bezüge, die Verweise, das Bewusstmachen der Vielfalt, das über die Jahrzehnte des Eisernen Vorhangs im Wissen vieler West- wie Osteuropäer verschüttet war. Und dass diese Bezüge nicht nur in der Vergangenheit bestanden, sondern heute wieder sichtbarer werden, daran hat sie auf wissenschaftlicher Ebene große Verdienste, die ihre Auszeichnung mit diesem besonderen „deutsch-polnischen Begegnungspreis" des Landes Niedersachsen, wie Innenminister Boris Pistorius ihn charakterisiert, in höchstem Maße rechtfertigen.

Gerade heute, in schwierigeren, politisch angespannteren Zeiten, in denen manches über die letzten Jahrzehnte gemeinsam Geleistetes bedroht zu sein scheint, ist dieser Preis als ein äußeres Zeichen stets aufs Neue zu schaffender Verbindungen auf kultureller Ebene von ganz besonderer Bedeutung – obwohl, bzw. weil nur wenig weiter östlich ein grausamer Krieg geführt wird. Ein Begegnungsforum, wie ihn diese Kulturpreisverleihung ermöglicht, ist daher gerade heute von großem Wert und ein Signal des beiderseitigen Willens nach Fortsetzung der guten Beziehungen wie auch für alle ein Ansporn, das Begonnene unbeirrt weiter zu führen.

Nicola Remig
(Leiterin des Dokumentations- und Informationszentrums im HAUS SCHLESIEN)

nanie jej tej szczególnej „polsko-niemieckiej nagrody spotkań" Kraju Związkowego Dolnej Saksonii, jak charakteryzuje Nagrodę minister spraw wewnętrznych Boris Pistorius.

Szczególnie dziś, w trudnych, politycznie napiętych czasach, kiedy to wiele z tego co udało się w minionych dekadach osiągnąć wydaje się zagrożone, ta nagroda ma szczególne znaczenie jako zewnętrzny znak wciąż na nowo tworzonych powiązań na płaszczyźnie kultury – mimo iż, czy raczej dlatego, że nieco dalej na wschód toczy się okrutna wojna. Forum spotkań, jakim jest dzisiejsza ceremonia wręczenia nagród, szczególnie dziś ma ogromne znaczenie i jest sygnałem obustronnej woli kontynuowania dobrych stosunków oraz zachętą dla wszystkich, by nieprzerwalnie kontynuować to, co zostało już zaczęte.

Nicola Remig
(Kierownik Centrum Dokumentacji i Informacji HAUS SCHLESIEN)

DANKSAGUNG
PODZIĘKOWANIE

Die Auszeichnung mit dem renommierten Kulturpreis Schlesien des Landes Niedersachsen freut mich außerordentlich, denn ich fühle mich in der Beschreibung seines Profils gut aufgehoben. Schlesien als „europäische Kulturlandschaft", für deren Erhalt und Weiterentwicklung Polen und Deutsche gemeinsam Verantwortung tragen – dies ist die Perspektive, die meine Zusammenarbeit mit Kolleginnen und Kollegen in beiden Ländern und auch am Oldenburger Bundesinstitut für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa (BKGE) leitet. Als Laureatin folge ich heute Matthias Weber, dem Direktor des BKGE, deshalb verstehe ich den Kulturpreis Schlesien nicht nur als persönliche Ehrung, sondern auch als Anerkennung der Aktivitäten des Bundesinstituts, das konzeptionelle Maßstäbe nicht nur für die Schlesienforschung gesetzt hat. Besonders danken möchte ich an dieser Stelle einem weiteren Preisträger, dem langjährigen Direktor des Breslauer Architekturmuseums: Ohne die Freundschaft und Zusammenarbeit mit Jerzy Ilkosz in über drei Jahrzehnten stünde ich jetzt vermutlich nicht hier.

Dank meiner Eltern ist Schlesien ein fester Bezugspunkt in meinem Leben. Mein Vater ist in Chorzów geboren, das im September 1939 wieder zu Königshütte und nach dem Zweiten Weltkrieg erneut zu Chorzów wurde. Die polnische Familie meiner Mutter zog 1945 ins ehemalige Beuthen, nun Bytom, wo mein Großvater das Gesundheitswesen neu aufbaute. Meine Eltern lernten sich beim Studium in Krakau kennen. Dass diese Beziehung die Ausreise meines Vaters als Spätaussiedler im Jahr 1958 überdauern und ein Happy End finden würde, war alles andere als ausgemacht. Mein Werdegang macht sehr deutlich, von welchen Zu- und Glücksfällen „Herkunft" abhängt.

Alle vier Jahre feiert meine Geburtsstadt Landshut ihre deutsch-polnische Verflechtungsgeschichte: Die Hochzeit des bayerischen Herzogsohns Georg und der polnischen Königstochter Jadwiga im Jahr 1475 wird in all ihrem historisch belegten Prunk nachgespielt. In einem solchen Umfeld konnte ich mein Wurzeln in beiden Kulturen als Bereicherung verstehen, und nie bekam ich das Gefühl vermittelt, mich für eine davon entscheiden zu müssen – ganz im Gegenteil, mein Migrationshintergrund erwies sich als Türöffner für meine berufliche Karriere.

Wyróżnienie prestiżową Nagrodą Kulturalną Śląska Kraju Związkowego Dolnej Saksonii cieszy mnie niezmiernie, gdyż identyfikuję się z opisem jej profilu. Śląsk jako „europejski krajobraz kulturowy", za którego utrzymanie oraz rozwój Niemcy i Polacy są wspólnie odpowiedzialni – to perspektywa, którą kierujemy się we współpracy z koleżankami i kolegami w obu krajach oraz w Instytucie Federalnym ds. Kultury i Historii Niemców w Europie Środkowo-Wschodniej (BKGE). W roli laureatki podążam dziś za Matthiasem Weberem, dyrektorem BKGE, dlatego traktuję Nagrodę Kulturalną Śląska nie tylko jako osobiste wyróżnienie, lecz również jako wyraz uznania dla całego Instytutu, którego praca wytyczyła nowe koncepcje i kryteria, nie tylko w zakresie badań nad Śląskiem. Szczególnie pragnę dziś podziękować innemu laureatowi, dr Jerzemu Ilkoszowi, wieloletniemu dyrektorowi wrocławskiego Muzeum Architektury. Bez jego przyjaźni oraz naszej współpracy, która łączy nas już przeszło trzy dekady, nie byłoby mnie tutaj dziś.

To dzięki moim rodzicom Śląsk stał się stałym punktem odniesienia w moim życiu. Mój ojciec urodził się w Chorzowie, który w 1939 r. zmienił nazwę na Königshütte a po II wojnie światowej ponownie na Chorzów. Polska rodzina mojej matki zamieszkała w 1945 r. w Bytomiu, dawniej Beuthen, gdzie mój dziadek odbudowywał system opieki zdrowotnej. Moi rodzice poznali się na studiach w Krakowie. To, że związek ten przetrwa wyjazd mojego ojca jako późnego repatrianta w 1958 r. i zakończy się szczęśliwie, nie było niczym przesądzonym. Na przykładzie mojego życiorysu jasno widać, od jak wielu zbiegów okoliczności i szczęśliwych zrządzeń losu zależy „pochodzenie".

Co cztery lata w Landshut, mieście, w którym się urodziłam, świętuje się splot polsko-niemieckich wydarzeń historycznych: wesele księcia bawarskiego Jerzego Bogatego z polską królewną Jadwigą Jagiellonką z roku 1475 obchodzone jest z całym bogactwem historycznych detali. W takim otoczeniu mogłam pojmować moje korzenie jako coś, co mnie wzbogaca. Nigdy nie miałam wrażenia, że muszę opowiedzieć się po któreś ze stron – wręcz przeciwnie, moja rodzinna historia migracyjna okazała się być kluczem, który otwierał drzwi mojej kariery zawodowej.

Otwartość, wymiana idei oraz akceptacja innych perspektyw są podstawą pracy naukowej, co wiecej, mają kluczowe znaczenie w codziennym życiu oraz dla

Aufgeschlossenheit, Austausch von Ideen und die Akzeptanz anderer Perspektiven sind die Basis wissenschaftlichen Arbeitens, darüber hinaus sind sie essentiell für das tägliche Zusammenleben und den gesellschaftlichen Zusammenhalt. Doch wir erleben gerade, wie fragil dieser Zusammenhalt werden kann, wenn Populisten ein simplifizierendes Schwarz-Weiß-Bild der Welt propagieren und dabei andere Meinungen und alternative Lebensweisen verächtlich machen. Wir beobachten den Missbrauch von Geschichte zur Legitimierung von Russlands Eroberungskrieg gegen die Ukraine – mit argumentativen Strategien, die mir aus meinen Forschungen über die Aktivitäten deutscher Kunsthistoriker im Kontext der Besatzungspolitik NS-Deutschlands wohlbekannt sind. Wir alle müssen uns dafür stark machen, dass die gesellschaftlichen Werte und die individuellen Freiheiten erhalten bleiben, die für meine Generation – zumindest für diejenigen, die auf der westlichen Seite des „Eisernen Vorhangs" aufgewachsen sind – so selbstverständlich erscheinen. Für mich als Geisteswissenschaftlerin bedeutet das, dezidiert gegen kulturelle Doktrinen und ideologische Vereinnahmungen aufzutreten.

Die Kulturgeschichte Europas ist geprägt durch die Mobilität von Menschen und Ideen – dies zeigt exemplarisch ein Blick auf die schlesische Hauptstadt Breslau vor hundert Jahren: Die Breslauer Akademie wäre kein Kristallisationspunkt der Moderne geworden ohne die Inspirationen aus Berlin, Wien oder Paris, und die Werkbundsiedlung von 1929 wäre nicht entstanden ohne die Konkurrenz mit der Ausstellung zum Staatsjubiläum Polens im benachbarten Posen/Poznań. Der Kulturpreis Schlesien wirbt für eine europäische Perspektive auf die Region in der Mitte Europas. Ich danke der Jury herzlich für meine Aufnahme in die Reihe der Preisträgerinnen und Preisträger, denen der Dialog und das gemeinsame Kulturerbe von Polen und Deutschen am Herzen liegen.

Dr. Beate Störtkuhl

utrzymania społecznej spójności. Dziś jednak jesteśmy świadkami, jak krucha może być ta spójność, gdy populiści propagują uproszczony, biało-czarny obraz świata, gardząc przy tym innymi poglądami i alternatywnymi sposobami życia. Obserwujemy nadużycia historii, które mają legitymizować zaborcze działania wojenne Rosji przeciwko Ukrainie – używając strategii argumentacyjnych, które są mi dobrze znane z badań nad posunięciami niemieckich historyków sztuki w kontekście polityki okupacyjnej nazistowskich Niemiec. Musimy usilnie angażować się na rzecz utrzymania wartości społecznych oraz indywidualnych wolności, które dla mojego pokolenia – przynajmniej dla tych, którzy doras-tali po zachodniej stronie „żelaznej kurtyny" – wydają się być oczywistością. Dla mnie, jako humanistki, oznacza to zdecydowane stawianie oporu kulturowym doktrynom oraz próbom ideologicznych podbojów.

Historia kultury Europy ukształtowana jest przez mobilnośc ludzi oraz idei – przykładem tego może być stolica Śląska – Wrocław – przed stu laty: Akademia Wrocławska nie stałaby się punktem krystalizacji modernizmu bez inspiracji berlińskich, wiedeńskich czy paryskich, a wystawa mieszkaniowa WUWA z 1929 r. nie powstałaby bez konkurencji z wystawą z okazji jubileuszu państwa polskiego w sąsiednim Poznaniu. Nagroda Kulturalna Śląska promuje europejską perspektywę na ten region w środku Europy. Dziękuję Jury serdecznie za przyjęcie mnie do grona laureatów i laureatek, którym leżą na sercu dialog i wspólna spuścizna historyczna Polaków i Niemców..

dr Beate Störtkuhl

Oben: Ehepaar Hartmann, 2021; Foto: Robert Jaworski
Unten links: Außenansicht Schloss Wernersdorf; Foto: Schmidt-Münzberg-Architekten
Unten rechts: Dr. Ingrid Hartmann mit ihrem Hund Claire; Foto: Schmidt-Münzberg-Architekten

u góry: Państwo Hartmann, 2021; fot. Robert Jaworski
po lewej: Pałac Pakoszów, fot. Schmidt-Münzberg-Architekten
po prawej: dr Ingrid Hartmann z psem Claire; fot. Schmidt-Münzberg-Architekten

Ingrid Hartmann

ZEITTAFEL ZU LEBEN UND WERK VON DR. INGRID HARTMANN KALENDARIUM ŻYCIA I TWÓRCZOŚCI DR INGRID HARTMANN

1941 geboren als 2. Tochter des Architekten Heinrich Rohmert, Essen
ab 1946 Klavierschule Prof. Patzig, Essen
1960 Abitur am neusprachlichen Viktoriagymnasium, Essen
1960 bis 1966 Studium der Humanmedizin in Münster, Wien und Essen
1967 Promotion zum Dr. med.
1970 Heirat des in Breslau geborenen Dr. med. Hagen Hartmann
1975 Prüfung zur Fachärztin für Innere Medizin
1972 bis 1979 Geburt von 2 Söhnen und einer Tochter
1986 Niederlassung mit Ehemann in freiberuflichen Praxis für Nephrologie
1975 erste Schlesienreise
2004 zweite Schlesienreise unter der Führung von Dr. Berndt Ahlfeld
2005 Rückkauf der vom Grafen Schaffgotsch gekauften und 1725 erweiterten Wernersdorfer Bleiche, die sich bis 1945 im Familienbesitz befand
bis 2012 Restaurierung 2 Jahre lang unter der Leitung eines polnischen, danach unter einem deutschen Architekten. Intensive Zusammenarbeit mit Frau Dr. Ingrid Hartmann, die auch die Planung und praktische Durchführung der Inneneinrichtung übernahm
2012 Eröffnung der Immobilie als Hotel, Organisation von Konzerten von hochbegabten jungen internationalen Künstlern ebenso von polnischer Elite wie Janusz Olejniczak und Tomasz Strahl

Daneben Ausstellungen von bildenden Künstlern und Winterakademien unter der Mitwirkung von Wissenschaftlern, Künstlern und Politikern.

Geplant sind Ausstellungen von Produkten, die die Kernkompetenz des Hauses und ihrer Besitzer war: Veredlung und Handel mit Schleierleinen. Davon zeugen bis heute die Bleichenwiesen vor Schloss Wernersdorf .

1941 urodzona w Essen, jako druga córka architekta Heinricha Rohmerta
od 1946 szkoła gry na fortepianie u prof. Patziga w Essen
1960 matura w neofilologicznym gimnazjum Viktorii w Essen
1960 do 1966 studia medyczne w Münster, Wiedniu i Essen
1967 promocja doktorska z nauk medycznych
1970 ślub z urodzonym we Wrocławiu dr n. med. Hagenem Hartmannem
1975 egzaminy na lekarza specjalistę medycyny wewnętrznej
1972 do 1979 narodziny dwóch synów i córki
1986 razem z mężem otwarcie własnej praktyki lekarskiej o specjalizacji nefrologicznej
1975 pierwsza podróż na Śląsk
2004 druga podróż na Śląsk pod przewodnictwem dr Berndta Ahlfelda
2005 odkupienie Pałacu Pakoszów, który był od 1945 w posiadaniu rodzinnym, pałac zakupiony niegdyś przez Schaffgotschów, rozbudowany w 1725 r.
do 2012 dwuletnia restauracja pod kierownictwem polskiego, później niemieckiego architekta, intensywna współpraca przy udziale dr Ingrid Hartmann, która przejęła planowanie oraz praktyczne przeprowadzanie aranżacji wnętrz
2012 w marcu otwarcie Pałacu w funkcji hotelu, Organizacja koncertów wysoko utalentowanych młodych artystów z zagranicy jak i polskiej elity, np. Janusza Olejniczaka i Tomasza Strahla

Ponadto wystawy artystów oraz Akademia Zimowa przy współpracy naukowców, artystów i polityków.

W planowaniu są wystawy dotyczące kluczowego przeznaczenia obiektu przez jego właścicieli: uszlachetnianie tkanin lnianych oraz handel tkaninami. Do dziś przypominają o tym łąki pałacowe przeznaczone do suszenia tkanin.

LAUDACJA
LAUDATIO

Ingrid – die Superoma

Die Hauptprotagonistin heißt Ingrid. Sie heiratete Hagen, einen unglaublich heiteren und charmanten Schlesier. Heute ist Hagen nicht mehr unter uns, aber wir denken immer noch mit Freude an ihn zurück und wir können mit Sicherheit sagen, dass er es war, der den Hartmanns den Weg in das nächste, sehr schöne Kapitel ihres Lebens wies. Ingrid vertraute ihrem Ehemann grenzenlos, aber ohne ihren Mut und ihren Glauben an den Menschen, wie auch an den Erfolg, gebe es kein Schloss in Wernersdorf.

Im Jahr 2005 kaufte das Ehepaar die Schlossruine in Wernersdorf im Riesengebirge. Das historische Gebäude mit einer Parkanlage gehörte vom 1725 bis 1945 den Vorfahren von Hagen Hartmann. Im Moment des Kaufs war der Erbbesitz in einem desolaten Zustand, Jahre der Vernachlässigung haben an der historischen Bausubstanz des Schlosses und der Umgebung ihre Spuren hinterlassen.

Dieser Kaufentschluss hat das Leben der Eheleute radikal verändert, besonders das von Ingrid, die seitdem persönlich die Renovierungsarbeiten und das Arrangement überwachte und die sich auch stark für den Alltag der lokalen Bevölkerung engagierte. In diesem langen Prozess des Wiederaufbaus des Schlosses, bei der Bewältigung aller Hindernisse und durch das Hineinwachsen in ihre neue Rolle wurde Ingrid Hartmann überaschenderweise zu einer richtigen Schlesierin.

In den zurückliegenden Jahrzehnten war das hiesige Gebiet, stets lebendig in den Familienerinnerungen, das personifizierte Land der Glückseligkeit und Ingrid kannte dieses nur aus den Erzählungen. Sie konnte damals nicht mal ahnen, dass sie mal den Krankenhauskittel und sterile Säle für eine Baustelle im Riesengebirge eintauscht. Aber Entschlossenheit, Mut und Zielstrebigkeit waren stärker als die Vorstellung eines ruhigen und wohlverdienten Ruhestandes. Das Schloss mit seiner wechselvollen Geschichte hat eine Rückkehr in die Region verdient. Heute bestehen keine Zweifel daran, dass nur jemand wie Ingrid dies erreichen konnte. Für Ingrid verband dieses besondere Denkmal die Vergangenheit der Region mit der europäischen Gegenwart.

Ingrid wollte gewiss nicht bloß eine restaurierte Residenz. Sie erträumte sich einen Ort, in dem die Gegenwart zum Hintergrund für neue Herausforderungen wird, die von jungen talentierten Menschen, auch aus dem Hirschberger Tal, gemeistert werden. Es war ihr wichtig, so viel wie möglich von den Originalelemente der Schlossausstattung zu retten, und auch die zu

Ingrid – super babcia

Główna bohaterka ma na imię Ingrid. Została żoną Hagena, jednego z nieprawdopodobnie pogodnych i czarujących Ślązaków. Dziś Hagena nie ma już wśród nas, ale nadal ciepło go wspominamy i można śmiało powiedzieć, że to on właśnie wskazał kierunek na kolejny, jakże piękny, rozdział życia Hartmannów. Ingrid ufała bezgranicznie mężowi, ale gdyby nie jej odwaga i wiara w ludzi oraz w sukces, nie byłoby pałacu w Pakoszowie.

W 2005 roku małżeństwo lekarzy Hartmann kupiło zrujnowany pałac w Pakoszowie (dawnym Wernesrdorf) w Karkonoszach. Zabytkowa budowla z parkiem należała od 1725 roku do 1945 roku do przodków Hagena Hartmanna. W momencie zakupu rodowa siedziba była w opłakanym stanie, lata zaniedbań odcisnęły mocne piętno na historycznej tkance pałacu i jego otoczeniu.

Ta decyzja radykalnie zmieniła życie małżeństwa, a szczególnie Ingrid, która osobiście zajęła się renowacją i aranżacją budowli, a także mocno zaangażowała się w życie lokalnej społeczności. W trakcie długiego procesu podnoszenia z ruiny zabytkowego obiektu, pokonując kolejne przeszkody i ucząc się swojej nowej roli Ingrid Hartmann niespodziewanie stała się prawdziwą Dolnoślązaczką.

Przez poprzednie dekady tutejsza kraina, wciąż żywa we wspomnieniach rodzinnych, była jedynie uosobieniem rodowej arkadii, a Ingrid znała ją tylko z opowieści. Nie mogła wówczas nawet przypuszczać, że kiedyś zamieni szpitalny fartuch i sterylne sale na plac budowy wśród karkonoskich wzgórz. Jednak determinacja i odwaga w dążeniu do celu okazały się silniejsze niż wizja spokojnej i zasłużonej emerytury. Bogate dzieje pałacu zasługiwały na to by przywrócić go regionowi. Dziś nie mam wątpliwości, że tylko taka osoba jak Ingrid mogła tego dokonać. Ten wyjątkowy zabytek łączył dla niej przeszłość regionu z jego europejską teraźniejszością.

Ingrid zdecydowanie nie chciała tylko odrestaurowanej rezydencji. Wymarzyła sobie miejsce, w którym przeszłość stanie się tłem dla nowych wyzwań, wprowadzanych w życie przez grono młodych, utalentowanych ludzi, również z jeleniogórskiej doliny. Zależało jej bardzo by ocalić jak najwięcej oryginalnych elementów

Rechts: Kachelstübchen, 2017; Foto: Christopher Schmidt-Münzberg
Unten: Barocksaal, 2022; Foto: Robert Jaworski

po prawej: Salonik z kominkiem, 2017; fot. Christopher Schmidt-Münzberg
na dole: Sala Barokowa, 2022; fot. Robert Jaworski

rekonstruieren, die der Stolz des Schlossen in den letzten Jahrhunderten waren. Man restaurierte also das einmalige in Schlesien Kaffeestübchen mit Kacheln aus Delft. Auf ihren Wunsch hin wurde auch das illusionistische Deckengemälde aus dem 18. Jahrhundert im Ballsaal restauriert und die riesige Parkanlage mit dem Teich erneuert.

Das 2012 eröffnete Fünf-Sterne-Hotel im Schloss ist ein Beispiel für eine gelungene Verbindung von Tradition und Moderne. Ingrid Hartmann kombinierte fantasievolle barocke Verzierungen mit minimalistischen, transparenten, modernistischen Formen. Bis heute ist es ein einzigartiges Beispiel eines historisch treu nachgebauten Innenraums im Riesengebirgstal und eines der wenigen seiner Art in der gesamten Region. Das Schloss Pakoszów - so stand es in der Presse - stieg wie Phönix aus der Asche auf und wurde sofort zu einem wichtigen Element der lokalen Landschaft, aber auch zu einem bedeutenden Arbeitgeber in der Region, der mehrere Dutzend Menschen wie eine enge Familie beschäftigte. Zuletzt ist im Garten am Teich ein neues Boutiqueflügel des Hotels gebaut worden, der sich harmonisch in die Denkmallandschaft einfügt. Es ist eine der bahnbrechenden Pionierleistungen dieser Art in Niederschlesien.

Das Hotel im Schloss wird von Gästen aus der ganzen Welt besucht, die hier nicht nur entspannen, sondern auch während der zahlreichen kulturellen Veranstaltungen etwas über die Geschichte des einzigartigen Ortes erfahren können. Ingrid Hartmann engagiert sich auch an dem jährlichen Festival dell'Arte und organisiert Kunstausstellungen wie auch Konzerte. Sie weihte die Winterakademie ein, bei der bekannte Vertreter des polnischen und deutschen Kulturlebens ihre Vorträge halten.

Die ökumenischen Gesangsgottesdienste, die der Pfarrer der Wang Kirche in Krummhübel mehrmals im Jahr abhält, sind zu festen Tradition geworden. Das Schloss Pakoszów ist zweifellos zu einem völkerverbindenden Ort geworden, der in die Geschichte des schlesischen Riesengebirges eingegangen ist. Die Arbeit von Ingrid Hartmann ist ein neuer Ansatz zur Rettung der niederschlesischen Baudenkmäler, von denen noch immer viele verfallen. Die Eigentümerin und Erbauerin des Hotels hat gezeigt, dass es möglich ist, Tradition und Moderne erfolgreich miteinander zu verbinden, und dass Investitionen in solche historischen Gebäude nicht nur ein rentables Geschäft, sondern auch ein wichtiges Zentrum lokaler Aktivitäten werden können. Ingrid lehrt auch die Verantwortung für die umliegenden Naturschätze und pflegt das gemeinsame kulturelle Erbe, indem sie zum Beispiel gemeinsame Baumpflanzaktionen und Unterricht der lokalen Geschichte mit Kindern organisiert. Sie engagiert sich auch für die Nachbargemeinden, indem sie z. B. das Festival Kristalltage in Pakoszów unterstützt

z pałacowego wystroju, a także zrekonstruować te, które były jego chlubą w poprzednich stuleciach. Odrestaurowano więc unikatowy na Śląsku pokój kąpielowy wyłożony flizami w typie Delft. Na jej życzenie odtworzono również w sali balowej iluzjonistyczne malowidło sufitowe z XVIII wieku, a także odnowiono ogromny park pałacowy wraz ze stawem.

Pięciogwiazdkowy hotel w pakoszowskim pałacu został otwarty w 2012 roku, stanowiąc przykład udanego połączenia tradycji i nowoczesności. Fantazyjne barokowe dekoracje Ingrid Hartmann połączyła z minimalistycznymi, przejrzystymi, modernistycznymi formami. Do dziś to unikatowy przykład tak opracowanego historycznego wnętrza w karkonoskiej dolinie i jeden z niewielu takich w całym regionie. Pałac Pakoszów – jak pisano w prasie - powstał jak Feniks z popiołów i od razu stał się ważnym elementem lokalnego krajobrazu, ale również istotnym w okolicy pracodawcą zatrudniającym kilkadziesiąt osób, niczym bliską rodzinę. W ostatnim czasie na terenie ogrodu, przy stawie, powstało nowoczesne butikowe skrzydło hotelu, harmonijnie wpisujące się w zabytkowy pejzaż. Należy ono do pionierskich realizacji tego typu na Dolnym Śląsku.

Hotel w pałacu jest chętnie odwiedzany przez gości ze wszystkich stron, którzy mają okazję nie tylko tu wypocząć, ale także poznać historię wyjątkowego miejsca, uczestnicząc w wielu kulturalnych spotkaniach. Ingrid Hartmann włączyła się także w działania w ramach corocznego Festivalu dell'Arte organizując wystawy sztuki i koncerty. Zainaugurowała również Zimową Akademię (Winterakademie), w trakcie której swoje wykłady wygaszają znani przedstawiciele i przedstawicielki polskiego i niemieckiego życia kulturalnego.

Do tradycji przeszły już ekumeniczne śpiewane nabożeństwa, odprawiane kilka razy w roku przez pastora kościółka Wang z Karpacza. Pałac Pakoszów stał się bez wątpienia miejscem łączącym narody wpisane w historię śląskich Karkonoszy. Działalność Ingrid Hartmann to nowe podejście do ratowania dolnośląskich zabytków, których duża ilość nadal niszczeje. Właścicielka i kreatorka pakoszowskiego hotelu pokazała, że z powodzeniem można łączyć tradycję z nowoczesnością i że inwestycja w tego rodzaju zabytkowe obiekty może stać się nie tylko opłacalnym biznesem, ale również ważnym centrum aktywności lokalnej. Ingrid uczy też odpowiedzialności za otaczające dobra natury oraz troszczy się o wspólne dziedzictwo kulturowe, organizując m.in. z dziećmi wspólne sadzenie drzew oraz lekcje poznawania lokalnej historii. Z zaangażowaniem wspomaga także sąsiedzkie społeczności m.in. wspierając festyn Dni Kryształu w Pakoszowie czy fundując najmłodszym bożenarodzeniowe paczki.

Z podziwem obserwując od lat działalność Ingrid Hartmann i to jak leży jej na sercu nowa dolnośląska oj-

oder Weihnachtsgeschenke für Kinder finanziert.

Ingrid Hartmanns Arbeit über die Jahre zu bewundern und zu beobachten, wie sie sich um ihre neue Heimat Niederschlesien kümmert, weckt in mir Erinnerungen an andere große Frauen, die mit der Region verbunden sind: Prinzessin Marianne von Oranien-Nassau oder Prinzessin Maria Teresa Hochberg von Pless, bekannt als Daisy. Wie Ingrid sind auch sie dank ihrer Partner nach Schlesien gekommen. Mit unserer Heldin verbindet sie Mut, Kreativität und Offenheit für den Fortschritt. Darüber hinaus setzen sie ihre unerschöpflichen Energiereserven nicht nur für den Ausbau ihrer Landsitze ein, sondern auch für die Verbesserung der Lebensverhältnisse der umliegenden Bevölkerung. Sie verliebten sich in Niederschlesien, welches zufällig ihre kleine Heimat wurde und wuchs in sie hinein, wie es nur das Wort „Zuhause" tun kann. Diese wunderbaren Frauen haben, obwohl sie in unterschiedlichen Epochen lebten, mit ähnlicher Entschlossenheit für Schlesien, für Fürstenstein, für Kamenz, für Wernersdorf gearbeitet. Fürstin Marianne von Oranien-Nassau und Fürstin Maria Teresa Hochberg von Pless, haben die Geschichte der Region nachhaltig geprägt und heute ist zu ihnen Ingrid Hartmann gestoßen, die die nächste Generation herausragender, mutiger und bewunderter niederschlesischer Frauen repräsentiert.

Dr. Maciej Łagiewski

czyzna, przychodzą mi na myśl inne wspaniałe kobiety związane niegdyś z tym regionem jak: księżniczka Marianna Orańska i księżna Maria Teresa Hochberg von Pless zwana Daisy. Podobnie jak Ingrid one również trafiły na Śląsk dzięki swoim partnerom, a z naszą bohaterką łączą je odwaga, kreatywność i otwartość na postęp. One także niespożyte pokłady energii angażowały nie tylko w rozwój swoich siedzib, ale i poprawę warunków gospodarczo-ekonomicznych okolicznej ludności. Pokochały one Dolny Śląsk, który przypadkiem stał się ich małą ojczyzną i wrósł w nie tak jak tylko potrafi zakorzenić się słowo „dom". Te wspaniałe kobiety, choć żyły w różnych epokach, to z podobną determinacją pracowały dla Śląska, w Książu, w Kamieńcu Ząbkowickim, w Pakoszowie. Księżniczka Marianna Orańska i księżna Maria Teresa Hochberg von Pless na trwałe zapisały się w dziejach regionu, a dziś dołączyła do nich Ingrid Hartmann, reprezentując kolejne pokolenie wybitnych, odważnych i podziwianych Dolnoślązaczek.

dr Maciej Łagiewski

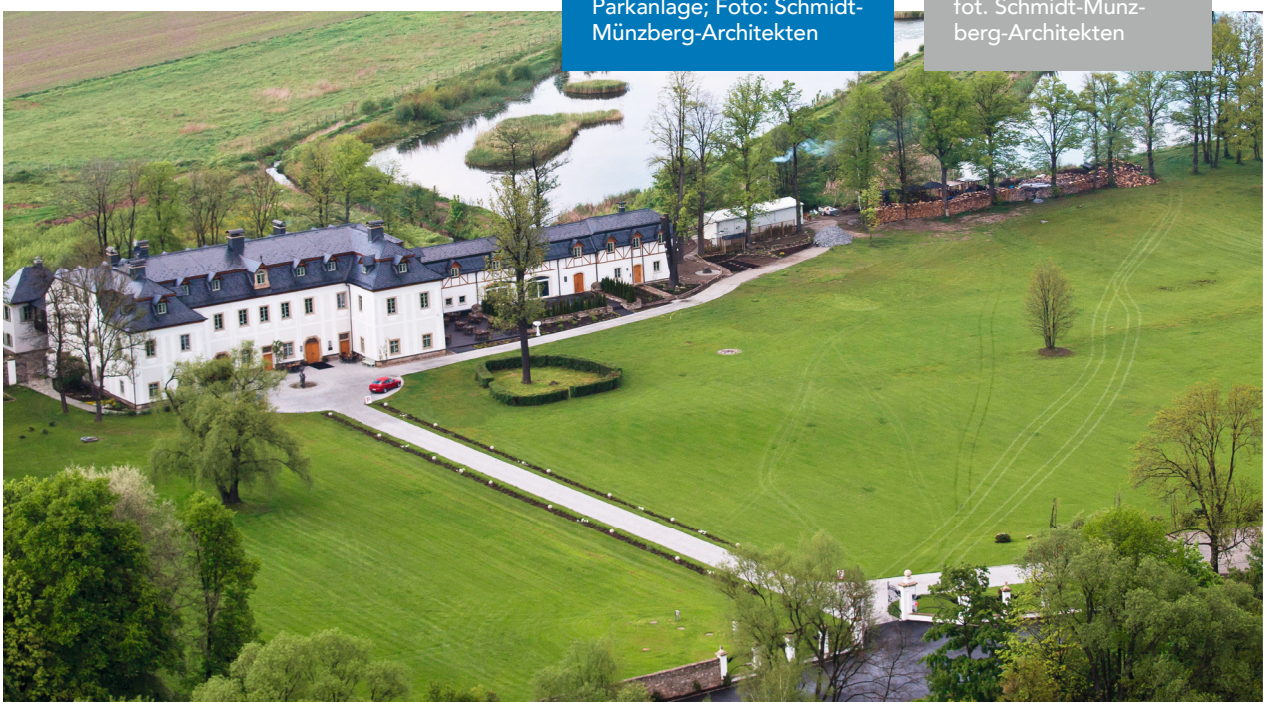

Schloss Wernersdorf mit Parkanlage; Foto: Schmidt-Münzberg-Architekten

Pałac Pakoszów i park; fot. Schmidt-Münzberg-Architekten

Parkanlage und Hotel; Fotos: Schmidt-Münzberg-Architekten

Park i hotel; fot. Schmidt-Münzberg-Architekten

PODZIĘKOWANIE
DANKSAGUNG

Lieber Herr Minister Pistorius,

Liebe Jury,

sehr bewegt nehme ich den Sonderpreis des Kulturpreises Schlesien des Landes Niedersachsen entgegen.

Sie fragen sich sicher: Wie kommt diese deutsche Frau aus dem „Ruhrpott" (Essen) zu dieser Ehre? Während meines Medizinstudiums lernte ich meinen späteren Mann Dr. Hagen Hartmann, einen in Breslau geborenen jungen Mann, kennen. Seine enge und weitere Familie schwärmte bei jedem Treffen von der unbeschreiblichen Schönheit Schlesiens und ihrem Familienbesitz „Wernersdorfer Bleiche". Ich erwiderte dann: „Wenn man von euren Schwärmereien 50% abstreicht, ist das immer noch übertrieben."

Mein Mann wollte immer wieder etwas Bleibendes schaffen. Nachdem Polen am 1. Mai 2004 der EU beitrat, durften „Ausländer" polnischen Besitz erwerben. So entschlossen wir uns nach reiflicher Überlegung, Wernersdorf von einer polnischen Familie zu kaufen. Damals habe ich im Traum nicht daran gedacht, dass ich einmal einen Tag wie den heutigen erleben dürfte. Ich bin fortan immer mit „Wernersdorfaugen" durch die Welt gelaufen und habe Restauration und Einrichtung Tage und Nächte geplant.

Dabei sollten Musik und Kunst unter Berücksichtigung der Historie eine große Rolle spielen.

Wichtig war mir, besonderes Schwergewicht auf polnisches und deutsches Zusammenwirken zu legen. Es gelang uns, den deutschen Barockmaler Christoph Wetzel, der die Frauenkirche in Dresden ausgemalt hat, zu gewinnen, die Decke des Saales von Wernersdorf auszumalen. Emma Pietraszko arbeitete die Kacheln des Kachelstübchens aus und rekonstruierte die Deckenmalerei.

Die heutige Verleihung des Kulturpreises ist ein Höhepunkt für mich und ich bedanke mich bei allen Verantwortlichen und Beteiligten sehr herzlich.

Dr. Ingrid Hartmann

Szanowny Panie Ministrze,

drogie Jury,

ze wzruszeniem przyjmuję Nagrodę Specjalną Nagrody Kulturalnej Śląska Dolnej Saksonii.

Zapewne zadają sobie Państwo pytanie: Jak doszło do tego, że oto Niemka z „Zagłębia Ruhry" (Essen) otrzymała to wyróżnienie? Podczas studiów medycznych poznałam mojego przyszłego męża, urodzonego we Wrocławiu, dra Hagena Hartmanna. Jego bliższa i dalsza rodzina zachwycała się podczas każdego spotkania trudnym do opisania pięknem Śląska i ich rodzinnej pakoszowskiej posiadłości „Wernersdorfer Bleiche". Odpowiadałam wtedy: „Jeśli nawet odejmie się choćby 50 procent tych zachwytów, to nadal będą one przesadzone".

Mój mąż zawsze chciał stworzyć coś trwałego. Po przystąpieniu Polski do UE, 1 maja 2004 r., „obcokrajowcom" wolno było kupować polskie nieruchomości. Tak więc po głębokim namyśle postanowiliśmy odkupić Pakoszów od polskiej rodziny. Wtedy nawet mi się nie śniło, że przeżyję taki dzień jak dziś. Od tego momentu świat widziałam „okiem pakoszowskim" a dni i noce spędzałam na planowaniu i urządzaniu. Dużą rolę miały odgrywać muzyka i sztuka uwzględniające historię.

Ważne było dla mnie położenie szczególnego nacisku na polsko-niemiecką współpracę. Udało nam się namówić niemieckiego malarza barokowego Christopha Wetzela, który odtworzył malowidła na kopule Kościoła Marii Panny w Dreźnie, do odtworzenia fresków w Sali Barokowej Pałacu. Emma Pietraszko pracowała nad kaflami w saloniku z kominkiem oraz zrekonstruowała malowidła na suficie.

Dzisiejsze wyróżnienie Nagrodą Kulturalną Śląska jest dla mnie momentem szczególnym a wszystkim odpowiedzialnym i zaangażowanym pragnę bardzo serdecznie podziękować.

dr Ingrid Hartmann

DIE BISHERIGEN PREISTRÄGERINNEN UND PREISTRÄGER DOTYCHCZASOWE LAUREATKI I DOTYCHCZASOWI LAUREACI

HAUPTPREIS NAGRODA GŁÓWNA

1977 Hans Lipinski Gottersdorf, Schriftsteller – pisarz
1978 Horst Bienek, Schriftsteller – pisarz
1979 Herbert Volwahsen, Bildhauer – rzeźbiarz
1980 Günter Bialas, Komponist – kompozytor
1981 Leonie Ossowski, Schriftstellerin – pisarka
1982 Alexander Camaro, Maler – malarz
1983 Hans Model, Glasgestalter – rzeźbiarz w szkle
1984 Gerhard Schwarz, Komponist – kompozytor
1985 Hans Jatzlau, Maler – malarz
1986 Dagmar Nick, Schriftstellerin – pisarka
1987 Heino Schubert, Komponist – kompozytor
1988 Karlheinz Goedtke, Bildhauer – rzeźbiarz
1989 Herbert Aulich, Maler und Grafiker – malarz i grafik
1990 Markus von Gosen, Maler und Grafiker – malarz i grafik
1991 Heinz Piontek, Schriftsteller – pisarz
1992 Georg Katzer, Komponist – kompozytor
1993 Lothar Quinte, Maler – malarz
1994 Tadeusz Różewicz, Schriftsteller – pisarz
1995 Kurt Masur, Dirigent – dyrygent
1996 Fritz Stern, Historiker – historyk
1997 Henryk Mikołaj Górecki, Komponist – kompozytor
1998 Urszula Kozioł, Lyrikerin – poetka
1999 Janosch, Schriftsteller und Maler – pisarz i malarz
2000 Christoph Eschenbach, Dirigent – dyrygent
2001 Sigmar Polke, Maler – malarz
Franciszek Pieczka, Schauspieler – aktor
Alfons Nossol, Erzbischof – arcybiskup
Peter H. Neumann, Lyriker – poeta
2002 Dietrich Erdmann, Komponist – kompozytor
Józef Hałas, Maler – malarz
Heinrich Trierenberg, Schriftsteller – pisarz
Paweł Mykietyn, Komponist – kompozytor
2003 Dieter Hildebrandt, Kabarettist – artysta kabaretu
Norbert Honsza, Germanist – germanista
Horst Fuhrmann, Historiker – historyk
Olga Tokarczuk, Schriftstellerin – pisarka
2004 Karl Dedecius, Übersetzer und Herausgeber – tłumacz i wydawca
Jan Harasimowicz, Kunst- und Kulturhistoriker – historyk kultury i sztuki
2005 Angelika Marsch, Wissenschaftlerin – naukowiec
Tadeusz Kijonka, Lyriker – poeta
2006 Siegbert Amler, Bildhauer und Maler – rzeźbiarz i malarz | Małgorzata Dajewska, Glasgestalterin – rzeźbiarka w szkle
2007 Renata Schumann, Schriftstellerin – pisarka
Jan Miodek, Philologe – filolog
2008 Anna Malicka Zamorska, Bildhauerin – rzeźbiarka
Hubert Unverricht, Musikwissenschaftler – muzykolog
2009 Rotraud Schöne, Schriftstellerin – pisarka
Jerzy Ilkosz, Kunsthistoriker – historyk sztuki
2010 Ewa Michnik, Dirigentin – dyrygentka
Arno Herzig, Historiker – historyk
2011 Matthias Kneip, Schriftsteller – pisarz
Stanisław Wysocki, Bildhauer – rzeźbiarz
2012 Ute Badura, Regisseurin – reżyser filmowy
Piotr Oszczanowski, Kunsthistoriker – historyk sztuki
2013 Helga Storck, Harfenistin – harfistka
Andrzej Niedzielenko, Historiker – historyk
2014 Beata Maciejewska, Journalistin – dziennikarka
Norbert Heisig, Deutsch-Polnische Gesellschaft Universität Breslau – Niemiecko Polskie Towarzystwo Uniwersytetu Wrocławskiego
2015 Kinga Preis, Schauspielerin – aktorka
Sabrina Janesch, Schriftstellerin – pisarka
2016 Julita Izabela Zaprucka, Museumsdirektorin – dyrektor muzeum
Hans Dieter Rutsch, Autor und Regisseur – pisarz i reżyser
2017 Karin Kaper, Regisseurin – reżyser
Sławomir Nicieja, Historiker, Biograf und Autor – historyk, biograf i autor
2018 Andrzej Kosendiak, Künstler, Dirigent und Pädagoge – artysta, dyrygent i pedagog
Joachim Bahlcke, Historiker – historyk
2019 Zbigniew Horbowy, Glasdesigner – Projektant szkła
Helmut Goebel, ehrenamtlicher Denkmalpfleger – konserwator i opiekun zabytków
2020 Aleksandra Kurzak, Opern- und Operettensängerin – piosenkarka operowa
Matthias Weber, Historiker – historyk
2021 Sylwester Chęciński, Film- und Fernsehregisseur – reżyser filmowy i telewizyjny
Roswitha Schieb, freie Buchautorin, Essayistin und Publizistin – autorka, eseistka i publicystka

SONDERPREIS NAGRODA SPECJALNA

1981 Wolfgang von Websky, Maler – malarz
1982 Alexander Ecklebe, Komponist – kompozytor
1983 Kurt Heynicke, Schriftsteller – pisarz
1984 Ruth Storm, Schriftstellerin – pisarka
1985 Reinhard Baumgart, Schriftsteller – pisarz
1986 Oswald Malura, Maler – malarz
1987 Gerhard Neumann, Maler – malarz
1988 Dagmar von Mutius, Schriftstellerin – pisarka
1989 Ernst Günther Bleisch, Lyriker – poeta
1990 Lutz Besch, Schriftsteller und Regisseur – pisarz i reżyser | Heinz Tobolla, Bildhauer und Grafiker – rzeźbiarz i grafik
1991 Elsbeth Siebenbürger, Bildhauerin – rzeźbiarka
Maciej Łagiewski, Museumsdirektor – dyrektor muzeum
1992 Stefan Arczyński, Fotokünstler – artysta fotografik | Harald Gerlach, Schriftsteller – pisarz
1993 Christine Koschel, Lyrikerin – poetka
Feliks Przybylak, Übersetzer – tłumacz
Henryk Tomaszewski, Mime und Theaterregisseur – aktor mim i reżyser teatralny
1994 Piotr Maniurka, Museumsdirektor – dyrektor muzeum | Peter Sommer, Bildhauer und Maler – rzeźbiarz i malarz | Liz Wieskerstrauch, Schriftstellerin – pisarka
1995 Kazimierz Kutz, Regisseur und Drehbuchautor – reżyser filmowy i scenarzysta
Maria Frisé, Schriftstellerin – pisarka
Eugeniusz Get Stankiewicz, Grafiker – grafik
1996 Wojciech Kilar, Komponist – kompozytor
Tadeusz Strugała, Dirigent – dyrygent
Henryk Bereska, Übersetzer – tłumacz
1997 Karl Heinz Türk, Bildhauer – rzeźbiarz
Michael Zeller, Schriftsteller – pisarz
Lothar Herbst, Lyriker und Journalist – poeta i dziennikarz
1998 Ekkehard Kuhn, Journalist – dziennikarz
Karin Reschke, Schriftstellerin – pisarka
Paweł Kozerski, Museumsdirektor – dyrektor muzeum
1999 Witold Szalonek, Komponist – kompozytor
Rudolf Walter, Musikwissenschaftler – muzykolog
Henryk Waniek, Maler und Schriftsteller – malarz i pisarz
2000 Norbert Conrads, Historiker – historyk
Jan Jakub Kolski, Regisseur – reżyser
Krzesława Maliszewska, Malerin – malarka
2005 Herbert Hupka, Journalist und Schriftsteller – dziennikarz i pisarz
2006 Edith-Stein-Gesellschaft Breslau – Towarzystwo im. Edyty Stein we Wrocławiu
2007 Hoffmann-von-Fallersleben-Gesellschaft Wolfsburg Fallersleben – Towarzystwo im. Hoffmanna von Fallersleben Wolfsburg Fallersleben
Institut für Germanistische Philologie der Universität Breslau, Lehrstuhl für Kultur der Deutschsprachigen Länder und Schlesiens – Instytut Filologii Germańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, Zakład Kultury Krajów Niemieckojęzycznych i Śląska
2008 „die horen." Zeitschrift für Literatur, Kunst und Kritik – „die horen." Czasopismo poświęcone literaturze, sztuce i krytyce
2009 Freya von Moltke-Stiftung für das Neue Kreisau – Fundacja Freya von Moltke-Stiftung dla Nowej Krzyżowej
2010 Bente Kahan, Schauspielerin und Sängerin – aktorka i pieśniarka
2011 Alfred Theisen, Journalist und Herausgeber – dziennikarz i wydawca
2012 RAR Künstlergruppe – grupa artystyczna RAR
2013 ATUT Bildungsverlag – Oficyna Wydawnicza ATUT
2014 Erika-Simon-Stiftung Rinteln – Fundacja im. Eriki Simon z Rinteln
2015 Melitta Sallai, Stiftung Bildungsstätte Muhrau – Fundacja Ośrodek Edukacyjny w Morawie
2016 Papiermuseum in Bad Reinerz – Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroj
Deutsche Sozial-Kulturelle Gesellschaft in Breslau – Niemieckie Towarzystwo Społeczno Kulturalne we Wrocławiu
2017 Verein Pro Liberis Silesiae – Stowarzyszenie Pro Liberis Silesiae
2018 Stiftung Schlösser und Gärten im Hirschberger Tal – Fundacja Dolina Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej
2019 Verein zur Pflege schlesischer Kunst und Kultur e. V. – Stowarzyszenie Pielęgnacji Sztuki i Kultury Śląska
2020 Stiftung zur Pflege des industriellen Erbes Schlesiens – Fundacja Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego Śląska
2021 Deutsch-Polnisches Jugendjazzorchester – Polsko-Niemiecka Młodzieżowa Orkiestra Jazzowa
Festival Berge der Literatur – Festiwal Góry Literatury

FÖRDERPREIS NAGRODA WSPIERAJĄCA

1977 Martin Christoph Redel, Komponist – kompozytor
1978 Christian Mischke, Maler und Grafiker – malarz i grafik
1979 Wolfgang Bittner, Schriftsteller – pisarz
Reiner Schwarz, Maler und Grafiker – malarz i grafik
1980 Christian Rickert, Maler und Grafiker – malarz i grafik
Monika Taubitz, Schriftstellerin – pisarka
1981 Eckard Alker, Maler und Grafiker – malarz i grafik
Michael Denhoff, Komponist – kompozytor
1982 Brigitta Heyduck, Malerin – malarka
Michael Lobe, Schriftsteller – pisarz
1983 Gerd Peter Eigner, Schriftsteller – pisarz
Udo Kaller, Maler und Grafiker – malarz i grafik
1984 Konrad Mätzig, Maler – malarz
Ralf Thenior, Schriftsteller – pisarz
1985 Christian Ridil, Komponist – kompozytor
Horst Kuhnert, Bildhauer – rzeźbiarz

STIPENDIUM STYPENDIUM

1986 Herbert Volz, Bildhauer – rzeźbiarz
Folker Lerche, Maler und Grafiker – malarz i grafik
1987 Rainer Zimnik, Schriftsteller, Maler und Grafiker – pisarz, malarz i grafik
Dietmar Scholz, Schriftsteller – pisarz
1988 Hans Georg Bulla, Lyriker – poeta
Günther Knipp, Grafiker – grafik
1989 Gisela Walther, Malerin und Zeichnerin – malarka i rysowniczka
Peter Kiesewetter, Musiker – muzyk
1990 Wolfgang Bulla, Grafiker und Plastiker – grafik i plastyk
1991 Herbert Grützner, Maler und Bildhauer – malarz i rzeźbiarz
1992 Jan Szmatloch, Grafiker – grafik

IMPRESSUM

Herausgeber:
Niedersächsisches Ministerium für Inneres und Sport
Lavesallee 6, 30169 Hannover

Redaktion, Gestaltung und Satz: Blacklime GmbH

Übersetzungen: Angelika Niedhart-Cord

Korrektur: Agnieszka Adamczak-Waschow

Die Texte und Bilder dieser Publikation sind urheberrechtlich geschützt.
Weiterverwendung nur nach vorhergehender, ausdrücklicher Genehmigung gestattet.

STOPKA WYDAWNICZA

Wydawca:
Niedersächsisches Ministerium für Inneres und Sport
Lavesallee 6, 30169 Hannover

Redakcja, layout i skład: Blacklime GmbH

Tłumaczenia: Angelika Niedhart-Cord

Korekta: Agnieszka Adamczak-Waschow

Teksty i zdjęcia niniejszej publikacji są chronione prawem autorskim.
Wykorzystanie dozwolone wyłącznie za wyraźną zgodą autora.

Oben: Staatstheater Oldenburg; Fotos: Stephan Walzl
Mitte: Oldenburger Schloss; Fotos: Mittwollen und Gradetchliev
Unten: Der Lappan, Oldenburg; Fotos: Oldenburg Tourismus und Marketing GmbH

u góry: Oldenburski Teatr Państwowy; fot. Stephan Walzl
środek: Oldenburski Pałac; fot. Mittwollen und Gradetchliev
na dole: Dzwonnica „Lappan", Oldenburg; fot. Oldenburg Tourismus und Marketing GmbH